

Årsredovisning
för
Stiftelsen Stockholms Läns Äldrecentrum

802012-0948

Räkenskapsåret

2022

Styrelsen och verkställande direktören för Stiftelsen Stockholms Läns Äldrecentrum får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2022.

Förvaltningsberättelse

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK. Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (kr). Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Allmänt om verksamheten

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrums syfte är enligt stadgarna att ”förbättra de äldres levnadsbetingelser genom att tillvarata och praktiskt omsätta erfarenheter och forskningsresultat inom områden av särskild betydelse för de äldres situation i samhället, samt att själva initiera och genomföra forskning och utveckling avseende äldres förhållanden, i egen verksamhet med eller på uppdrag av andra kommuner och organisationer”.

Tillsammans med Stiftelsen Silviahemmet är Stiftelsen Äldrecentrum stiftare för nationellt kunskapscentrum för demensfrågor, Stiftelsen Svenskt Demenscentrum.

Äldrecentrums arbete leds av dess styrelse. Styrelsen lägger i verksamhetsplanen fast budget och verksamhetens inriktning för det kommande året samt följer upp verksamheten genom tertialrapporter om den ekonomiska utvecklingen. Styrelsen har under året haft sex sammanträden. Styrelsens sammanträden har förberetts av styrelsens presidium, ordförande och vice ordförande.

Stiftelsen har sitt säte i Stockholm.

Främjande av ändamålet

Stiftelsens ändamål har under räkenskapsåret främjats genom forskningsaktiviteter, utredningsarbete, stöd till verksamhetsutveckling och kunskapsspridning.

En central kunskapsbas för framtida forskning är den longitudinella studien Swedish National Study on Aging and Care (SNAC) där Äldrecentrum driver både en befolkningsstudie och en äldreomsorgsstudie. Utöver dessa driver Äldrecentrum även andra forskningsprojekt. Utredningar har genomförts på uppdrag av bland annat Socialstyrelsen, Region Stockholm och Stockholms stad.

Stiftelsen Äldrecentrum ger tidskriften Äldre i Centrum som sprider forskning om äldre och åldrande. Stiftelsen ger även ut ett vetenskapligt supplement i syfte att erbjuda forskare en vetenskaplig plattform på svenska med en målgrupp som når utanför forskarsamhället.

Ytterligare information om stiftelsens verksamhet finns i separat verksamhetsberättelse.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Ökad inflation och oroligheter i världen har för Äldrecentrum medfört förändringar i Stiftelsens placerade kapital. En nedskrivning av Stiftelsens placerade kapital har gjorts med ca 600 Tkr.

Resultat och ställning

Flerårsöversikt (tkr)	2022	2021	2020	2019	2018
Nettoomsättning	7 544	6 482	4 498	6 583	7 671
Avkastning på eget kapital (%)	8	-11	12	-14	-4
Soliditet (%)	22	20	22	21	25
Antal anställda	24	19	17	17	19

För definitioner av nyckeltal, se Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper.

Förändringar i eget kapital

	Stiftelsens- fondering	Balanserat resultat	Årets resultat	Summa eget kapital
Belopp vid årets ingång	2 400 000	9 801 589	715 336	12 916 925
Disposition av föregående års resultat:		715 336	-715 336	0
Årets resultat			1 031 206	1 031 206
Belopp vid årets utgång	2 400 000	10 516 925	1 031 206	13 948 131

Stiftelsens resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

Resultaträkning	Not	2022-01-01 -2022-12-31	2021-01-01 -2021-12-31
Stiftelsens intäkter			
Nettoomsättning		7 543 718	6 482 217
Bidrag		27 516 796	23 768 543
Övriga intäkter		203 704	205 565
		35 264 218	30 456 325
Stiftelsens kostnader			
Övriga externa kostnader	2	-11 655 920	-9 741 798
Personalkostnader	3	-22 903 971	-23 759 217
Avskrivningar och nedskrivningar		-14 076	-33 847
		-34 573 967	-33 534 862
Förvaltningsresultat		690 251	-3 078 537
Resultat från finansiella poster			
Resultat från kortfristiga placeringar	4	415 216	1 610 262
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		6 628	80 844
Räntekostnader och liknande resultatposter		-504	-2 991
		421 340	1 688 115
Resultat efter finansiella poster		1 111 591	-1 390 422
Resultat före skatt		1 111 591	-1 390 422
Skatt		-80 385	-53 784
Övriga skatter		0	2 159 542
Årets resultat		1 031 206	715 336

Balansräkning	Not	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier	5	28 159	42 235
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga fordringar	6	5 980 099	5 980 099
Summa anläggningstillgångar		6 008 258	6 022 334
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		1 803 336	1 974 052
Aktuella skattefordringar		1 301 527	1 344 235
Övriga fordringar		61 236	101 833
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 355 786	675 737
		4 521 885	4 095 857
<i>Kortfristiga placeringar</i>			
Andra kortfristiga placeringar	7	32 374 310	32 319 094
		32 374 310	32 319 094
<i>Kassa och bank</i>			
Kassa och bank		21 371 216	20 940 518
		21 371 216	20 940 518
Summa omsättningstillgångar		58 267 411	57 355 469
SUMMA TILLGÅNGAR		64 275 669	63 377 803

Balansräkning	Not	2022-12-31	2021-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Kapitalandelsfond		2 400 000	2 400 000
<i>Fritt eget kapital</i>			
Balanserad vinst eller förlust		10 516 925	9 801 590
Årets resultat		1 031 206	715 336
Summa eget kapital		13 948 131	12 916 926
Avsättningar			
Avsatt för pensioner	8	39 977 622	39 229 535
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		550 613	1 203 053
Övriga skulder		5 308 912	5 194 321
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	9	4 490 391	4 833 968
Summa kortfristiga skulder		10 349 916	11 231 342
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		64 275 669	63 377 803

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Intäktsredovisning

Projektens intäkter bokförs löpande via resultaträkningen, vid avslutning bokförs resultatet och utfallet. Basanslag intäktsförs hänförligen till respektive period.

Redovisningsprinciper för enskilda balansposter

Anläggningstillgångar

Immateriella och materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:

Materiella anläggningstillgångar

Inventarier, verktyg och installationer	20%
Datorer	33%

Ändamålsbestämda medel

I posten Ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas ännu inte förbrukade gåvor och andra ändamålsbestämda medel.

Lämnade bidrag

Lämnade bidrag redovisas som en minskning av eget kapital.

Nyckeltalsdefinitioner

Nettoomsättning

Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar.

Avkastning på eget kapital (%)

Resultat efter finansiella poster i procent av justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt).

Soliditet (%)

Justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i procent av balansomslutning.

Antal anställda

Medelantal anställda under räkenskapsåret.

Not 2 Övriga externa kostnader

	2022	2021
Kostnader projekt	5 761 814	4 444 157
Lokalkostnader	2 330 169	2 354 419
Äldre i Centrum	979 150	587 887
Övriga kostnader	2 584 787	2 355 335
	11 655 920	9 741 798

Not 3 Anställda och personalkostnader

	2022	2021
Medelantalet anställda		
Kvinnor	20	16
Män	4	3
	24	19
Löner och andra ersättningar		
Styrelse och verkställande direktör	1 140 000	1 090 233
Övriga anställda	13 965 000	12 401 899
	15 105 000	13 492 132
Sociala kostnader		
Pensionskostnader årets	2 413 214	4 833 096
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	5 010 427	5 128 202
	7 423 641	9 961 298
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	22 528 641	23 453 430
Könsfördelning bland ledande befattningshavare		
Andel kvinnor i styrelsen	75 %	75 %
Andel män i styrelsen	25 %	25 %

Könsfördelning styrelse avser den sittande styrelsen för 2022. Nya ledamöter har tillträtt 1 januari 2023.

Not 4 Resultat från kortfristiga placeringar

	2022	2021
Erhållna utdelningar	236 787	231 707
Resultat vid avyttringar	783 847	1 378 555
Nedskrivningar	-605 418	0
	415 216	1 610 262

Not 5 Inventarier, verktyg och installationer

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärden	504 245	504 245
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	504 245	504 245
Netto anskaffningsvärde	504 245	504 245
Ingående avskrivningar	-462 010	-428 163
Årets avskrivningar	-14 076	-33 847
Utgående ackumulerade avskrivningar	-476 086	-462 010
Utgående redovisat värde	28 159	42 235

Not 6 Andra långfristiga fordringar

	Ansk. värde	Ansk. v. (föreg. år)	Bokfört värde	Bokf. v. (föreg. år)	Markn. v. bokslutsdag	Markn. v. (föreg. år)
SPP Generationsfond 40-tal	5 980 099	(5 980 099)	5 980 099	(5 980 099)	9 381 405	(10 074 172)
Summa	5 980 099	(5 980 099)	5 980 099	(5 980 099)	9 381 405	(10 074 172)

Not 7 Kortfristiga placeringar

Namn	Anskaffn. värde	Bokfört värde	Marknads- värde
Swedbank Robur Fonder AB	32 979 728	32 979 728	32 374 310
Årets nedskrivning		-605 418	
	32 979 728	32 374 310	32 374 310

Not 8 Avsättningar för pensioner

Den historiska skulden för personal som var anställd hos Äldrecentrum vid årsskiftet 1997-12-31 uppgår till 3 445 tkr. Utöver den historiska pensionskulden tillkommer, för löner överstigande 7,5 basbelopp, enl. pensionsavtal (KAP/KL) skuld om 28 727 tkr. Pensionskulden uppgår till 31 552 tkr varav 1 578 tkr kommer utbetalas under 2023.

Till detta kommer även en skuld avseende den individuella del som placeras i den fond den anställda själv valt. Pensionsavgiften beräknas med ledning av årslönen 2022 och uppgår i år till 620 tkr.

Den totala pensionskulden är per sista december 2022 är 32 172 tkr. Utöver detta tillkommer avsatt löneskatt på 24,26%.

	2022-12-31	2021-12-31
Pensionskund inkl. löneskatt	39 977 622	39 229 535
	39 977 622	39 229 535

Not 9 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2022-12-31	2021-12-31
Upplupna löner	81 136	60 074
Upplupna semesterlöner	725 372	718 608
Beräknade lagst. sociala avgifter	236 196	232 280
Förutbetalda intäkter	2 879 367	3 550 735
Övr uppl kostn & förutbet int	568 320	272 271
	4 490 391	4 833 968

Not 10 Rapport om årsredovisningen

För denna årsredovisning har en Rapport om årsredovisningen upprättats av:

Jeanette Appelquist, ECIT Services AB

UNDERSKRIFTER

Stockholm den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Anders Linder

Magnus Eriksson

Thérèse Hellichius

Stefan Svanström

Inger Edvardsson

Nike Örbrink

Robert Mjörnberg

Kent Ivarsson

Åsa Hedberg Rundgren
Direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Richard Moëll Vahul
Auktoriserad revisor
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Eva Aronsson
Förtroendevald revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum, org.nr 802012-0948

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum för år 2022.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2022 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen och verkställande direktören om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum för år 2022.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna och verkställande direktören inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsred i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorsred i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

0948

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen, eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Stockholm dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Richard Moëll Vahul
Auktoriserad revisor

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2023-03-13 11:31:13 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: Richard Sebastian Moëll Vahul

Datum

Richard Moëll Vahul

Auktoriserad revisor

Leveranskanal: E-post

Handläggare: Åsa Hedberg Rundgren

Tjänsteutlåtande 1/2023

Tfn 08-690 58 09

Styrelsen 2023-02-23 §7

ÅRSREDOVISNING OCH VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR 2022

Förslag till beslut:

Stiftelsen Äldrecentrums styrelse föreslås besluta

att godkänna årsredovisning och verksamhetsberättelse för 2022

att överlämna årsredovisningen till revisorerna för granskning samt

att efter revisorernas granskning överlämna årsredovisning och verksamhetsberättelse till stiftarna

Åsa Hedberg Rundgren

Verkställande direktör

Stiftelsens uppdrag

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum (Stiftelsen Äldrecentrum) är en stiftelse som enligt sina stadgar syftar till att *”förbättra de äldres levnadsbetingelser genom att tillvarata och praktiskt omsätta erfarenheter och forskningsresultat inom områden av särskild betydelse för de äldres situation i samhället samt att själv initiera och genomföra forskning och utveckling avseende de äldres förhållanden, i egen verksamhet eller i samarbete med eller på uppdrag av andra kommuner eller organisationer”*.

Stiftelsen Äldrecentrums vision

Genom kunskap och oberoende ska Stiftelsen Äldrecentrum vara den ledande FoU-verksamheten inom äldreområdet.

Stiftelsen Äldrecentrum ska arbeta med frågor som rör äldres situation i samhället ur ett brett perspektiv. Dit hör kunskap om åldrande och vård och omsorg om äldre, men också äldres situation i relation till samhällsutveckling, innovation och förebyggande insatser. Genom forskning och utvecklingsarbete kan Stiftelsen Äldrecentrum bidra med den vetenskapliga basen för kunskapsutveckling också inom dessa områden.

Förutom att öka kunskapen om äldres levnadsförhållanden ska Stiftelsen Äldrecentrum stärka nyttiggörandet av kunskap. Detta ska ske dels genom stöd till verksamhetsutveckling och implementering, dels genom kommunikation.

Det nya normala 2.0

Pandemin påverkade framför allt fram till februari-mars 2022 Stiftelsen Äldrecentrums inriktning och arbetssätt. Särskilt tydligt hade pandemin konsekvenser för datainsamlingen till de projekt och studier som Stiftelsen driver, inte minst befolkningsstudien SNAC-K. Under 2022 har förutsättningarna för arbetet vid Stiftelsen dock återgått till alltmer fysiska möten och arbete på kontoret snarare än arbete hemifrån, och möjlighet att ta emot probander¹ för undersökning/datainsamling. Omställningen har kommit successivt och det *nya normala* har fått ännu en ny innebörd. Regeln för arbete har under året varit en fördelning 50-50 mellan arbete på kontoret och hemifrån.

Stiftelsen Äldrecentrum fortsätter stärka forskningsperspektivet, och tar ett nytt grepp om att utveckla stöd till verksamhetsutveckling

Under 2022 har två av Stiftelsen stora forskningssatsningar konkretiserats; finansiering av en gästforskare och en doktorand. Båda satsningarna löper över fyra år, och pandemin satte till en början käppar i hjulet för detta. I augusti kunde Stiftelsen hälsa gästforskaren välkommen och rekrytering av Stiftelsens doktorand kunde slutföras senare under hösten.

¹ Deltagare i SNAC-K befolkningsstudie

Återigen har Stiftelsen varit lyckosam gällande forskningsanslag. Totalt har 1,5 Mkr tilldelats projekt där Stiftelsen antingen ensamt men också i samarbete med andra tilldelats medel; planeringsbidrag Medforskarprojektet, planeringsbidrag Nära vård, Nutrisym-samarbete. Stiftelsen står väl rustad för kommande forskningsprojekt och vidare samarbeten med akademien och andra FoU-enheter.

I slutet av 2021 erhöll Äldrecentrum medel från Vinnova för att finansiera projektet *Integrera internationell spetskompetens i projektet Delaktighet för alla i det digitaliserade samhället*. Projektet innebar att en tidigare Marie Curie fellow tillbringat sex månader i Äldrecentrums verksamhet. Syftet var att ge en utländsk forskare som gjort sin forskarutbildning i Sverige bättre möjligheter att etableras på den svenska arbetsmarknaden. Projektet har resulterat i ett postdoc-projekt i samarbete med utredare på Äldrecentrum, forskare på Stockholms universitet och Södermalms stadsdelsförvaltning.

Två utredare har även varit handledare för uppsats på masternivå (Stockholms universitet) under året, som nyttjat Stiftelsens SNAC Sth Äldreomsorgsdata: *Applying for home care services A qualitative study of how first-time users of social care for older people experienced the application process*. En annan utredare har handlett två doktorander under året, varav den ene disputerat med avhandlingen *A new public health perspective on building competence for end-of-life care and communication: how death literacy can be developed and measured*. (Karolinska Institutet).

Det interna utvecklingsarbetet med att skapa erbjudanden för stöd till verksamhetsutveckling har tagit fart under året. Tack vare att en utredare anställts med ett särskilt ansvar för att leda utvecklingsarbete kommer Äldrecentrum flytta fram sina positioner vad gäller att praktiskt stötta i verksamheter i deras utveckling. Stiftelsen Äldrecentrum arbetar just nu på att skapa erbjudanden om stöd för verksamhetsutveckling riktade till vård- och omsorgsverksamheter. Målet är att kunna stötta verksamheter praktiskt i deras utveckling.

Vi har riktat in oss på tre olika processer som har stor betydelse för hur framgångsrikt ett projekt eller utvecklingsarbete blir. Dessa är:

- Planering av utvecklingsarbetet utifrån en logisk modell anpassad till verksamheten (programlogik)
- Implementering
- Individbaserad systematisk uppföljning

För att på bästa sätt nyttja Äldrecentrums resurser kommer dessa stöd till utvecklingsarbete ges i gruppformat, vid sidan av det individuella stöd som ges till enskilda stadsdelar eller projekt.

Arbetet med att ta fram de nya stöden sker enligt en planerad utvecklingsprocess som innefattar bland annat omvärldsbevakning av liknande stöd och en inventering av kunskapsläget inom respektive process. För att stöden ska bli relevanta och användbara för verksamheter formas en referensgrupp med representanter från målgruppen som både kommer rådgöra om innehållet i stöden samt testa utvalda delar under arbetets gång.

Kommunikation

För kommunikationsavdelningen har 2022 präglats av att förvalta de satsningar vi gjorde 2021, inte minst kring vår hemsida, sociala medier, Äldre i Centrum's podcast och lanseringen av vår nya vetenskapliga tidskrift Äldre i Centrum Vetenskapligt supplement. Den största förändringen är att Äldre i Centrum under året har tillsatt en ny chefredaktör.

Under andra hälften av 2022 återintroducerade vi våra frukostseminarier där våra utredare och forskare får möjlighet att berätta om sitt arbete. 2022 var det första året efter pandemin och då medverkade Stiftelsen Äldrecentrum och Äldre i Centrum på ett antal konferenser och mässor som utställare.

Media

I samband med större publika händelser skriver Stiftelsen Äldrecentrum nyheter och pressmeddelanden, samt försöker nå ut till media via direkta kontakter. Under 2022 publicerade vi ett pressmeddelande och blev bland annat uppmärksammade och medverkade i Dagens Samhälle, Dagens Arena, Mitt i, Sveriges radio P4 Sjuhärad och Dagens Nyheter.

Webbplats

Webbplatsen, www.aldrecentrum.se, är viktig för att marknadsföra och presentera Stiftelsen Äldrecentrums arbete. På webbplatsen visar vi upp den verksamhet som pågår på Stiftelsen Äldrecentrum, bjuder in till nya kontakter och samarbeten, tar in anmälningar till olika evenemang som Stiftelsen Äldrecentrum anordnar, samt bjuder in besökare att följa oss även i andra kanaler.

Mellan 1 januari 2022 och 31 december 2022 besöktes hemsidan 25 000 gånger, en viss minskning jämfört med 26 500 under 2021. Antalet unika besökare under 2021 var 18 000 jämfört med 18 500 år 2021. De mest besökta undersidorna är sidan för kontaktuppgifter till medarbetare och sidan med våra publikationer.

Nyhetsbrev

Stiftelsen Äldrecentrum ger även ut digitala nyhetsbrev. Under 2022 gavs tio nyhetsbrev ut. Vid årsskiftet hade nyhetsbrevet 2 400 prenumeranter och ett genomsnitt på 33 procents öppningsgrad. Med nyhetsbreven sprids bland annat information om Stiftelsen Äldrecentrums verksamhet och aktuella utbildningar, seminarier och publikationer.

Sociala medier

Stiftelsen Äldrecentrum har fortsatt sitt fokus på att nå ut i sociala medier, där utredarna är delaktiga i att hitta uppslag för att synliggöra verksamhetens vardag, det som annars inte syns i vår rapportering. Syftet är även att visa Stiftelsen Äldrecentrums spännande samarbeten med andra organisationer.

Framför allt arbetar vi med LinkedIn och Facebook, med extra ansträngning kring LinkedIn där vi når yrkesaktiva just där vi själva befinner oss: i gränslandet mellan praktik, FoU och akademi. Vi har även öppnat ett Instagramkonto för att nå publik på ytterligare en plattform.

I slutet av 2021 hade Stiftelsen Äldrecentrum 570 följare (jämfört med 542 år 2021 och 505 år 2020) på Facebook. På LinkedIn har vi gått från 535 följare vid årets början till 840 följare vid årets slut. På Instagram har vi gått från 160 följare till 291 vid årets slut.

Stiftelsen Äldrecentrum finns även på Youtube, nu med 497 prenumeranter, en ökning med 120. Det totala antalet visningar (från starten 2011) till och med år 2021 är cirka 120 000. Under året har vi haft 17 500 visningar av både äldre och nyproducerat material, att jämföra med 13 000 år 2021 och 16 000 under 2020. Under 2022 har vi inte publicerat några filmer på YouTube.

Frukostseminarier

Hösten 2022 återintroducerade vi vår frukostseminarieserie. Målet är att nå ut med vårt arbete till en intresserad allmänhet, som även får möjlighet att ställa frågor till våra medarbetare. Vi kommer att anordna ett frukostseminarium sista fredagen varje månad.

Under hösten hann vi med två frukostseminarier:

- Att ansöka om hemtjänst för första gången med Pim Karlström, nio anmälda att delta på plats, 71 anmälda att delta digitalt
- Palliativ vård på särskilt boende med Ida Goliath, 15 anmälda att delta på plats, 140 anmälda att delta digitalt.

Mässor och konferenser

2022 blev en nystart för deltagande på mässor och konferenser. Vi har besökt Second Swedish meeting for Alzheimer research på Karolinska institutet, Senior-dager i Kungsträdgården, Stockholms Demensdag på Ingenjörshuset, Äldreomsorgsdagarna på Stockholmsmässan och Vård- och omsorgscollage rikskonferens i Waterfront. Där informerar vi om vår verksamhet och delar ut rapporter och annat informationsmaterial.

Tidskriften Äldre i Centrum

Äldre i Centrum ges ut sedan 1987 och är en populärvetenskaplig tidskrift om forskning och utveckling inom äldre- och åldrandeområdet. Till tidskriften hör webbplatsen www.aldreicentrum.se, samt Äldre i Centrum-podden, ett nyhetsbrev, samt LinkedIn- och Facebook-konton. Redaktionen består av en chefredaktör och två redaktörer på halvtid.

I mars 2022 slutade chefredaktören sedan nästan tio år och den nya chefredaktören var på plats den 1 juni. Äldre i Centrum-podden har under året publicerat tre nya avsnitt.

Redaktionen har också medverkat vid flera mässor och konferenser under året samt genomfört några mindre digitala kampanjer för att skapa kännedom om Äldre i Centrum.

Fyra pappersutgåvor gavs ut 2022, med följande teman, utgivningsmånader, omfång och upplagor:

- #1 Åldrande invandrare, mars, 100 sidor, 3 500 ex
- #2 Äldrerätt, maj, 96 sidor, 2 100 ex
- #3 Samverkan, september, 108 sidor, 3 800 ex
- #4 Hörselnedsättning, november, 108 sidor, 3 200 ex

Varje tema samlar artiklar inom ett aktuellt ämne, oftast skrivna av forskare själva. Tidskriften innehåller även nyheter om och med anknytning till forskning och utveckling inom äldreområdet, reportage (om forskningsprojekt eller om hur forskning används i praktiken), porträttintervjuer med både seniora forskare och doktorander, fördjupande forskningsartiklar/essäer, referat av aktuella avhandlingar, bokrecensioner och lästips, krönikor, kommentarer och debatt. I årets sista nummer introducerades en ny artikelserie som porträtterar svenska forsknings- och utvecklingsenheter.

Läsare

Omkring 1 600 adressater får Äldre i Centrum med post. Utöver det distribueras den också på mässor, konferenser, utbildningar och i andra sammanhang. Bland läsarna finns beslutsfattare och anställda inom vård och omsorg, forskare, studenter och en intresserad allmänhet.

Sveriges gerontologiska sällskap och Riksföreningen för sjuksköterskor inom äldre- och demensvård prenumererar på Äldre i Centrum för sina medlemmars räkning.

Webbplats, podd, nyhetsbrev och sociala medier

På www.aldreicentrum.se publiceras de enskilda artiklarna ur tidskriften samt en digitalversion, så kallad e-tidning, av varje nytt nummer. Under hösten 2022 upphandlades ett nytt system för e-tidning. Den nya e-tidningen är mer tillgänglig att läsa i mobila enheter och har en uppläsningsfunktion som lämpar sig för synsvaga.

På webbplatsen finns också en fyllig nyhetsbevakning, liksom Äldre i Centrum-podden och information om tidskriften och redaktionen.

Under 2022 ökade antalet sidvisningar från 93 830 (2021) till 155 565, en ökning med 40 procent. Unika användare av sidan ökade från 78 344 (2021) till 108 261.

Äldre i Centrum-podden publicerade tre nya avsnitt på Soundcloud under 2022. Podcasten går att lyssna på via Soundcloud, Spotify och iTunes, som lades till under året och en rad andra streamingtjänster för podcasts. Totalt hade podden 1 143 lyssningar under 2022 via Soundcloud (3 552 lyssningar totalt) och 224 lyssningar under 2022 på Spotify (totalt 606 lyssningar).

Äldre i Centrums nyhetsbrev kommer ut en gång i veckan förutom under semesterperioder. Under året skickades 44 nyhetsbrev till 669 prenumeranter (vid årets slut).

Nyheter samt en del uppdateringar om redaktionens arbete, spreds också via de sociala medier-konton på LinkedIn och Facebook. Antalet följare på LinkedIn ökade snabbt under året från 652 (2021) till 1 860 vid årets slut (2022). Facebook hade vid årets slut 423 följare, jämfört med 115 (2021).

Vetenskapligt supplement

Under året publicerade vi det andra numret av vår nya vetenskapliga tidskrift *Äldre i Centrum* Vetenskapligt supplement. Tidskriftens artiklar fick 2 000 besök på webbplatsen aicvs.se. Artiklarna har laddats ner 1 000 gånger.

Genom ett utskick riktat till Sveriges äldre- och åldrandeforskare har vi bjudit in till nästa nummer. Vi har också kunnat se ett större intresse för att publicera i form av förfrågningar och inskickade manuskript.

Under 2022 har *Äldre i Centrum* uppburit publiceringsstöd från forskningsrådet Forte för både modertidningen och det vetenskapliga supplementet. Svenskt demenscentrum, Nationellt kompetenscentrum anhöriga och Aging research center (Karolinska institutet/Stockholms universitet) använder tidskriften som informationskanal och betalar för detta utrymme (ett uppslag per organisation).

Äldre i Centrum finansieras i övrigt av prenumerationer och annonser och av ägaren Stiftelsen Äldrecentrum, som också disponerar ett informationsuppslag. För annonsförsäljningen svarar Bengtsson & Sundström media AB. Prenumerantregistret hanteras av Flowy information AB. Tidskriften trycks av Lenanders grafiska AB i Kalmar.

Ledning

Stiftelsen Äldrecentrums arbete leds av dess styrelse. Styrelsen lägger i verksamhetsplanen fast budget och verksamhetens inriktning för det kommande året samt följer upp verksamheten genom tertialrapporter om den ekonomiska utvecklingen.

Styrelsen har under året haft sex sammanträden. Styrelsens sammanträden har förberetts av styrelsens presidium, ordförande och vice ordförande.

Verkställande direktör Åsa Hedberg Rundgren har uppdraget att ansvara för verksamheten och den löpande förvaltning av stiftelsen. Vissa förändringar har skett under året. Då ett par av styrelsens ledamöter efter valet 2022, valts in i Riksdagen Erik Slottnér (KD) och Mirja Räihä (S), även ledamot Catarina Carbell (S) har avgått.

Styrelsen hade under 2022 följande sammansättning:

Valda av Region Stockholm

Ordinarie	Ersättare
Désirée Pethrus (KD)	vakant
Alfhild Petré (S)	Gunnel Färm (S)
Lisbeth Crabo Ljungman (M)	Margareta Olin (S)
Elisabeth Löfvander (V)	Sofia Paulsson (M)

Valda av Stockholms stad

Ordinarie	Ersättare
Mirja Räihä (S)	Ian Dickson Lauritzen (M)
Erik Slottnér (KD)	Elisabeth Hellström (M)
Helena Bonnier (M)	Birger Kato (S)

Valda av Storsthlm

Ordinarie

Kent Ivarsson (C)

Ersättare

Andreas Lind (S)

Styrelse för mandatperioden 2023-2026 är:

Valda av Region Stockholm

Ordinarie

Anders Linder

(S)

Magnus Eriksson

(C)

Thérèse Hellichius

(M)

Stefan Svanström

(KD)

Ersättare

Ingrid Markström

(S)

Amanda Sandholm

(V)

Kerstin Lidman

(L)

Aram El Khoury

(KD)

Valda av Stockholms stad

Ordinarie

Robert Mjörnberg

(V)

Inger Edvardsson

(S)

Nike Örbrink

(KD)

Ersättare

Inger Gretzer Qvick

(V)

Vivianne Gunnarsson

(MP)

Lea Leskinen

(M)

*Storsthlm genomför val till Stiftelsens styrelse 23 mars, 2023.**Revisorer:*

Ordinarie

Suppleant

Auktoriserad revisor

Lola Bodin (V), förtroendevald revisor

Eva Aronsson (KD), förtroendevald revisor

Richard Moëll Vahul, Öhrlings PriceWaterhouseCoopers AB

Stiftelsen Äldrecentrum har även under året samverkat med Stockholms stad genom äldreförvaltningen och Region Stockholm genom hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF), samt även med Storsthlm som också representeras i styrelsen, samarbeten som fördjupats och vidareutvecklats under året.

Administration

Arbetet med att uppdatera styrdokument som ekonomirutiner och andra policydokument har fortlöpt under året.

Personal 2022

Beräknat på hela året 2022 har Äldrecentrum totalt haft i medeltal 24 anställda, fem fler än 2021, varav fyra är män.

Den totala sjukfrånvaron var 6,7 procent, en ökning jämfört med 2022, då sjukfrånvaron var 5,42 procent. Detta beror på att under 2022 var två medarbetare varit långtidssjuk-skrivna vilket förklarar en merpart av sjukfrånvaron.

Ekonomi

Det årliga basanslaget från Stiftarna Region Stockholm och Stockholm Stad säkerställer en fortsatt god ekonomi.

Tidskriften Äldre i Centrum har haft ett fortsatt publiceringsstöd från Forte på 400 Tkr per år. Förutom publiceringsstödet har man fr o m 2022 även beviljats ett bidrag till publicering av Äldre i Centrum Vetenskapligt supplement, ÄiCVS. Båda tidskriftbidragen är beviljade för tre år, t o m 2024.

Arbetet med att starta ett program för doktorand och gästforskare har återupptagits under 2022. En gästforskare började på deltid fr o m augusti och rekryteringsprocessen för doktorandtjänsten har pågått under hösten. Doktoranden påbörjar sin tjänst fr o m januari 2023. Finansieringen av dessa sker via Stiftelsens egna medel och är budgeterat med 4,6 Mkr över 4 år.

Stiftelsen har haft intäkter från forskningsanslag och projektmedel på 7,8 Mkr under 2022. Av dessa startade fyra projekt under året och fanns inte med i budget för 2022. Dessa projekt har genererat ca 1,1 Mkr i projektintäkter.

Under året har beslutats att direktör och ordförande tillsammans kan besluta om att göra överföringar till depåkontot. Dessa medel, som inte avses att användas i närtid, finns då tillgängliga för fondförvaltarna att placera, i syfte att långsiktigt värdesäkra Stiftelsens kapital.

Revisorer för Stiftelsen är upphandlat genom Region Stockholms upphandling, och det blir fortsatt PwC under åren 2023-2025.

Projekt och aktiviteter

Under 2022 har Stiftelsen Äldrecentrum genomfört projekt och aktiviteter i syfte att bidra med kunskap stöd till i första hand stiftarna, men också med kunskap till välfärden och till vetenskapssamhället.

Nedan ges korta beskrivningar av projekt och aktiviteter. De är kategoriserade efter de fyra inriktningar som Stiftelsen Äldrecentrum i huvudsak arbetar mot.

Några projekt berör mer än en inriktning men redovisas i sammanställningen under en rubrik.

Äldrecentrums inriktning under 2022 har varit:

1. Samverkan
2. Förebyggande verksamhet
3. Systematiskt förändringsarbete och verksamhetsutveckling
4. Äldres hälsa och omsorgsbehov

1. Samverkan

Samarbete kring stöd för förebyggande egenvård i hemmiljö för sköra äldre personer - STEG

Projektet syftar till att undersöka vilka möjligheter som finns med verktyget egenvårdsintyg och hur det kan användas för att stärka samarbetet mellan primärvård och äldreomsorg i deras arbete för att förebygga ohälsa och försämrade funktionsförmåga hos hemmaboende äldre personer med hemtjänst.

Projektet har tre delar som bygger på varandra. Den första delen handlar om att kartlägga hur egenvårdsintyget används idag och identifiera om det finns andra verktyg eller arbetsätt för att stödja primärvård och äldreomsorg i deras samverkan kring förebyggande arbete för den enskildes hälsa. I del två undersöks de inblandade professionernas uppfattningar om möjligheter och försvårande faktorer relaterat till arbetet med egenvårdsintyg. Även de äldre personernas uppfattning om vad som behövs för att de ska känna sig trygga och vilja ta emot stöd till egenvård från äldreomsorgen undersöks i projektets del två.

Med kunskapen som tagits fram i projektets första två delar som grund påbörjas sedan ett arbete med att i del tre av projektet ta fram, testa och utvärdera arbetsmodeller för denna samverkan. Detta arbete kommer att göras i samarbete mellan forskarna, berörda funktioner inom primärvård och äldreomsorg från både strategisk och operativ nivå, samt äldre personer. Genom deltagaraktiv och samskapande forskningsmetodik, och med ett stort fokus på de äldres perspektiv och önskemål skapas de bästa förutsättningar för att projektets resultat ska vara direkt användbara i praktiken.

Målet med forskningsprojektet är att skapa arbetsmodeller för stöd till förebyggande egenvård genom samverkan mellan hemtjänst och primärvård – arbetsmodeller som är relevanta, genomförbara i verksamheterna och som ger önskade effekter för de berörda.

Under 2022 har en postdoktor rekryterats till projektet, ansökan om etikprövning har genomförts och godkänts och data har samlats in till del ett och del två. Projektet kommer fortlöpa även under 2023 och 2024.

Samskapad samverkan för att förebygga försämrad hälsa hos äldre - ett samhällsbaserat aktionsforskningsprojekt, SAMSAS

Syftet i detta samhällsbaserade aktionsforskningsprojekt är att studera, samskapa och utvärdera nya samverkansmodeller för förebyggande insatser i partnerskap med äldre, närstående, personal, chefer och beslutsfattare inom civilsamhälle, kommun och region.

Befolkningen i Sverige blir äldre och fler, allt äldre personer, bor hemma. Med stigande ålder ökar risken för försämrad fysisk, psykisk och social hälsa. Försämrad hälsa påverkar äldre personers livskvalitet och bidrar till samhällets ökade vård och omsorgskostnader. För att kunna förebygga försämrad hälsa behövs samverkan mellan socialtjänsten och andra aktörer. Det saknas dock kunskap som utifrån ett systemperspektiv beskriver hur samverkan sker inom och mellan organisationer för att förebygga försämrad hälsa hos äldre personer som bor i ordinärt boende.

Detta samhällsbaserade aktionsforskningsprojekt har en deltagande forskningsansats och forskningen sker i samverkan mellan länets FoU-enheter med inriktning mot äldre. Vi avser att genom fallstudier och fyra delstudier utforska:

- äldre personers användning av socialtjänst och sjukvård, hur samverkan för att förebygga försämrad hälsa hos äldre ser ut, och vilka aktörer som är, respektive borde kunna vara, aktiva i sådan samverkan
- vilka modeller som samskapas och hur samverkan manifesteras i praktiken
- i vilken utsträckning uppsatta samverkansmål uppnås och vilka effekter av samverkan aktörer identifierar som särskilt betydelsefulla
- på vilka sätt den deltagande forskningsansatsen påverkar aktörer och forskare, kunskapsproduktion och användning av resultaten.

Under 2023 har datainsamling skett i fyra av fem delprojekt. Av projektets tre case var Skogås först ut att slutföra en serie om sex workshoppar. Aktörer till workshopomgången på Södermalm har rekryterats och datum är satta för vårens serie workshops.

Med och för äldre - förebygga försämrad hälsa genom en samskapad medforskarmodell

Rekrytering av sju personer till en medforskargrupp som genomförs i samarbete med Södermalms stadsdelsförvaltning. Syftet är att ge äldre personer möjlighet att lyfta och utforska egna prioriteter kring att förebygga försämrad hälsa. Kartläggning av välbefinnande enligt gruppen har gjorts som grund till ny datainsamling om hur man får stöd man behöver och har rätt till, med eventuell samskapad intervention.

LUS-omstart EÅV - Ett pilotprojekt inom stadsdelen Enskede-Årsta-Vantör.

Stiftelsen Äldrecentrum har tillsammans med Avdelningen Social omsorg äldre vid Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning (EÅV) samt region Stockholm, arbetat med ett pilotprojekt med syfte att återuppta implementeringsarbetet enligt de riktlinjer som togs fram i och med lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, i Stockholms län förkortat LUS.

Arbetet är avslutat och en slutrapport har lämnats till projektets styrgrupp.

2. Förebyggande arbete

Implementering av FINGER-studien i stadsdelen Spånga-Tensta.

Karolinska institutet tillsammans med FINGER Brain health institute har sedan 2020 arbetat för en storskalig implementering i Stockholm av den livsstilsintervention som fick så positiva resultat i en finsk studie som publicerades 2015. Studien brukar förkortas FINGER efter namnet på den artikel som publicerades 2015: *The Finnish geriatric intervention study to prevent cognitive impairment and disability*.

Under våren 2023 startar ett pilotprojekt i stadsdelen Spånga-Tensta där personer som är 65 år eller äldre får möjligheten att vara med i ett fullskaligt program för att förbättra sin hälsa. Programmet bygger delvis på resultat från FINGER-studien, men också andra studier som utöver FINGER-domänerna också undersökt hur sömn och stress påverkar hälsan. Arbetet under 2022 har ägnats åt förberedelser för att kunna möta upp de äldres behov inom de olika domänerna; fysisk träning, kognitiv träning, social samvaro, nutrition och kontroll av hjärt-kärl-parametrar. Arbetet genomförs i samarbete med hälsokoordinator och demenskoordinator från stadsdelsförvaltningen i Spånga-Tensta.

Enkätundersökning om hälsa, mat och måltider på Södermalm

Våren 2021 fick Stiftelsen Äldrecentrum i uppdrag av Södermalms stadsdelsförvaltning att bistå vid genomförandet av en enkätundersökning riktad till stadsdelens invånare 70 år och äldre. Syftet med undersökningen var att kartlägga vilka upplevda behov och preferenser rörande insatser för att förebygga undernäring som finns hos personer 70 och äldre boende på Södermalm, samt andelen personer där svar indikerar att behov av riskbedömning för undernäring föreligger. Det övergripande målet var att stadsdelen ska kunna erbjuda stöd och aktiviteter för att förebygga undernäring hos äldre personer anpassat till invånarnas efterfrågan och behov.

Äldrecentrums uppdrag innebar att bistå i framtagandet av enkäten samt ansvara för att genomföra databearbetning och vetenskaplig analys. Resultatet levererades i december 2021 till Södermalms stadsdelsförvaltning i form av ett arbetsmaterial att använda i förvaltningens verksamhetsberättelse för 2021. En rapport innehållande resultatet samt diskussion av de metodologiska övervägandena som gjordes under arbetet författades under 2022 och publicerades i Äldrecentrums skriftserie i

december 2022. Resultaten från undersökningen har presenterats i flera olika sammanhang under 2022 (se lista nedan).

NutriSym- Nutritionsrelaterade symtom och besvär

Projektet påbörjades hösten 2019 och är ett samarbete mellan Äldrecentrum, Akademiskt primärvårdscentrum (APC), Karolinska Institutet och Högskolan Kristianstad. Syftet är att utveckla och validera och ett nytt instrument, NutriSym, som kan användas för att identifiera och beskriva besvär och symtom vid undernäring hos äldre personer. Målet är att utveckla ett användarvänligt och effektivt instrument som kan bidra till att stärka nutritionsvården och omsorgen för äldre personer.

Undernäring är ett allvarligt tillstånd som orsakar stort lidande och risken utveckla undernäring ökar med högre ålder. Upptäcks risk för undernäring är information om de symtom och besvär som personen upplever av stor vikt för den omvårdnadsansvariga personalen för att en god och personcentrerad vård- och omsorg ska kunna erbjudas. Det finns idag inte ett enkelt instrument som kan hjälpa till att fånga dessa besvär och symtom, syftet med NutriSym-projektet är att utveckla ett instrument som kan ge samma information som tre redan existerande formulär ger tillsammans.

Under 2022 har NutriSym prövats och validerats i en studie med äldre personer (n=100) inskrivna i den basala hemsjukvården i region Stockholm. Under 2023–2024 planeras att ytterligare pröva NutriSyms användbarhet i en studie som inkluderar personal och äldre personer från regionens basala hemsjukvård och från stadens äldreomsorg (vård- och omsorgsboende).

Stöd att utveckla arbetssätt för att förebygga undernäring

Stiftelsen Äldrecentrum har stöttat äldreomsorgens utvecklingsenhet på Södermalms Stadsdelsförvaltning som tillsammans med Södertjänst (hemtjänstutförare) har påbörjat ett utvecklingsarbete för att förebygga undernäring hos hemtjänsttagare. Under 2022 har stödet från Äldrecentrum bestått i att planera och processleda två halvdagsworkshops där Södertjänst och beställarenheten på Södermalm tillsammans diskuterat och tagit fram gemensamma målsättningar för utvecklingsarbetet och inventerat behov av aktiviteter för att nå dessa målsättningar. Modellen som använts vid dessa workshops – Cocreated program logic (COP) – syftar till att skapa en logik för hur utvecklingsarbetet ska bedrivas för att alla inblandande verksamheter och funktioner ska kunna bidra till att nå de gemensamma målsättningarna. Projektledare från äldreomsorgens utvecklingsenhet har vidare fått stöd av Äldrecentrums utredare att bearbeta materialet från dessa workshops för att skapa en logisk modell (programlogik) för utvecklingsarbetet. Utöver att ge en plan och struktur för utvecklingsarbete så ger den logiska modellen även ett underlag för uppföljning av resultatet.

Uppföljning av projekt Matlyftet i Stockholms stad 2022

Stockholms stad har sedan 2019 drivit Matlyftet, som är en satsning för att förebygga undernäring och ofrivillig ensamhet hos äldre personer i Stockholms

stadsdelar. Stiftelsen Äldrecentrum gjorde en uppföljning av arbetet 2019. Under 2022 kontaktades Stiftelsen Äldrecentrum på nytt med önskemålet att Äldreförvaltningen tillsammans med Stiftelsen Äldrecentrum skulle följa upp arbetet med Matlyftet under år 2022. En enkät har tagits fram som besvarades av stadsdelarna under december. Det gemensamma arbetet med analys och resultatsammanställning redovisas våren 2023.

Sällskap på recept - Farsta

I stadsdelen Farsta likt övriga stadsdelar finns öppna träffpunkter och mötesplatser för äldre som stadsdelen ansvarar för. I början av 2021 kontaktades Stiftelsen Äldrecentrum med önskemålet att få stöd i arbetet med att öka kännedomen om mötesplatserna och nå fler äldre med ensamhetsproblematik. Arbetet fortsatte under 2022. Stödet från Äldrecentrum har varit i form av regelbundna träffar där diskussionerna gällt informationsspridning, vem eller vilka organisationer som kan hjälpa till, men också strategier för att följa upp arbetet. Arbetet är nu avslutat.

Delaktighet för alla i det digitaliserade samhället (DELAD)

Under året har arbetet med det FoU gemensamma projektet Delaktighet för alla i det digitaliserade samhället (DELAD) fortsatt. Projektet är ett samarbete mellan Äldrecentrum, Nestor FoU, FoU Nordost, FoU nu samt forskargruppen CACTUS (Cognitive Accessibility and Technology Use when Ageing in home and Society) på Karolinska Institutet. I början av året låg fokus på att färdigställa en forskningsansökan som i februari skickades in till FORTEs utlysning Tillämpad välfärdsforskning. Under hösten kom besked om att projektet inte beviljats medel men med återkoppling som lyfte kvaliteter i ansökan och vilka delar som behöver utvecklas. Under året har även två dialogforum genomförts. Dessa forum fungerar som en mötesplats där personer med intresse av digitaliseringens konsekvenser kan mötas för att reflektera och diskutera aktuella frågor. Forumet är öppet för alla men har varit särskilt inriktat på de utmaningar socialtjänst och äldreomsorg möter. Ett dialogforum hölls 17 maj och hade temat *Hur vet vi vilket stöd som behövs och om stödet fungerar?* Ytterligare ett forum hölls under hösten och temat var då *Att upptäcka och kartlägga digitalt utanförskap*. Intresset för att delta har varit stort med över 100 anmälda till vardera forum. Deltagarna kom från olika geografiska områden, främst inom Stockholms län, och från en stor variation av verksamheter ex. socialtjänst,

3. Systematisk förändringsarbete och verksamhetsutveckling

Hur gör evidens nytta för brukare? Balans mellan anpassning och följsamhet av evidensbaserade arbetsätt

Inom ramen för FORTE:s program om tillämpad välfärdsforskning driver Äldrecentrum tillsammans med FoU nu och forskare på Karolinska Institutet ett forskningsprojekt med titeln ”*Hur gör evidens nytta för brukare? Balans mellan*

anpassning och följsamhet av evidensbaserade arbetssätt". Projektet syftar till att undersöka hur dilemmat kring balansen mellan anpassning och följsamhet till evidensbaserade arbetssätt hanteras i socialtjänsten och hur ett strukturerat reflektionsstöd kan påverka hanteringen. I projektet utvecklas och testas ett material för att stödja personal och chefer inom socialtjänsten i att reflektera kring anpassning och följsamhet vid införandet av nya arbetssätt. Materialet har därefter vidareutvecklats, vilket har resulterat i ett underlag som kan fungera som guide för att utforma workshops i syfte att utbilda och handleda personal och chefer i hur de kan arbeta praktiskt och strukturerat för att balansera anpassning och följsamhet vid implementeringen av ett nytt arbetssätt eller metod. Nationell samverkansgrupp för kunskapsstyrning inom socialtjänsten har visat intresse för att sprida materialet till FoU-enheter nationellt. Under 2022 gjordes också analyser av insamlade data och manuskript till ett flertal vetenskapliga artiklar skrevs och skickades in till vetenskapliga tidskrifter. Arbetet med ytterligare ett manuskript pågår.

Stöd att skapa en programlogik för utvecklingsarbete

Stiftelsen Äldrecentrum har stöttat äldreomsorgens utvecklingsenhet på Södermalms Stadsdelsförvaltning som tillsammans med Södertjänst (hemtjänstutförare) har påbörjat ett utvecklingsarbete för att förebygga undernäring hos hemtjänsttagare. Under 2022 har stödet från Äldrecentrum bestått i att planera och processleda två halvdagsworkshops där Södertjänst och beställarenheten på Södermalm tillsammans diskuterat och tagit fram gemensamma målsättningar för utvecklingsarbetet och inventerat behov av aktiviteter för att nå dessa målsättningar. Modellen som använts vid dessa workshops – Cocreated program logic (COP) – syftar till att skapa en logik för hur utvecklingsarbetet ska bedrivas för att alla inblandande verksamheter och funktioner ska kunna bidra till att nå de gemensamma målsättningarna. Projektledare från Äldreomsorgens utvecklingsenhet har vidare fått stöd av Äldrecentrums utredare att bearbeta materialet från dessa workshops för att skapa en logisk modell (programlogik) för utvecklingsarbetet. Utöver att ge en plan och struktur för utvecklingsarbete så ger den logiska modellen även ett underlag för uppföljning av resultatet.

Implementering av förberedande samtal på särskilda boenden för äldre

Inom ramen för aktionsforskningsprojektet "Implementering av förberedande samtal på särskilda boenden för äldre" har en serie workshoppar med fokus på implementering genomförts, där sammanlagt tio chefer från tre särskilda boende för äldre medverkat. Forskningsprojektet ingår i ett doktorandprojekt vid Karolinska Institutet, där doktorandens handledare är anställd vid Stiftelsen Äldrecentrum.

Under året har datainsamling genomförts på åtta särskilda boenden för äldre. 1) En enkät har besvarats av personal (svarsfrekvens 44%), 2) sammanlagt 16 workshoppar har genomförts med chefer och omvårdnadspersonal vid tre särskilda boenden för att tillsammans stödja implementering av förberedande samtal som ordinarie rutin, 3) 14 intervjuer med boende och anhöriga efter de medverkat i förberedande samtal.

Inom ramen för projektet workshopar genomförts med undersköterskor, sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter som utbildats till samtalsledare för att leda förberedande samtal om värderingar och prioriteringar inför vård i livets sista tid med boende och anhöriga.

Projektet bygger vidare på forskning där en av Stiftelsens utredare varit huvudhandledare till en doktorand som disputerat under hösten med sin avhandling vid Karolinska Institutet om beredskap inför frågor som rör livets slut; *A new public health perspective on building competence for end-of-life care and communication: how death literacy can be developed and measured.*

Att hitta in i samtalet

Inom ramen för projektet *”Implementering av förberedande samtal på särskilda boenden för äldre”* har även en dokumentärfilm producerats i samarbete med Parthby Film och en frilansande filmvetare som baseras på projektets idéer.

Forskning visar att tidiga förberedande samtal om värderingar och prioriteringar inför vård i livets sista tid har en rad fördelar och stödjer dem som deltar. Men det kan kännas svårt att prata om livet fram till döden. Filmen bidrar med ett pedagogiskt, konstnärligt och mer känslomässigt sätt att förmedla olika sätt att hitta in i samtalet i syfte att ge mod att initiera, leda och delta i samtalet.

Stöd att utveckla Tryggt mottagande Östermalm

På uppdrag av äldreförvaltningen påbörjade Äldrecentrum under hösten 2019 ett projekt med syftet att utveckla arbetssättet Tryggt mottagande för att möta kraven i överenskommelsen kring lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård. Efter en inledande kartläggning genomfördes en workshopserie tillsammans med biståndshandläggare, Tryggt mottagande-teamet och chefer på Östermalm för att utveckla processen kring Tryggt mottagande och samarbetet mellan biståndshandläggare och teamet. På grund av pandemin blev genomförandet fördröjt, men uppdraget avslutades och rapporterades under våren 2022.

Reagera-S, test för att upptäcka våld i nära relationer

Äldreförvaltningen i Stockholms stad initierade ett test av instrumentet REAGERA-S i äldreomsorgens beställarenheter för att upptäcka våld i nära relation bland äldre personer som söker insatser hos äldreomsorgen. REAGERA-S är ett screeningverktyg bestående av tio frågor som har utvecklats av forskare vid Linköpings universitet för att förbättra identifiering av och hjälp till äldre personer som är eller har varit utsatta för olika typer av övergrepp.

Stiftelsen Äldrecentrum hade uppdraget att utvärdera beställarenheternas test av REAGERA-S, vilket gjordes dels genom en enkätundersökning där handläggare i de medverkande stadsdelarna uppmanades att efter kontakt med den enskilde besvara enkätfrågor relaterade till användningen av REAGERA-S. Stiftelsen Äldrecentrum genomförde även individuella intervjuer med biståndshandläggare vid två tidpunkter under testperioden, som en del av datainsamlingen. Resultaten

presenterades i en rapport och presenterades i ett flertal forum, bl.a. för VINR nätverket, samt för beställarchefer i Stockholms stad.

Vinjettstudie: Bemanning av en fiktiv demensenhet

Som en del i Äldreförvaltningens uppdrag att ge förslag på grundbemanning för samtliga yrkesgrupper i vård- och omsorgsboenden har Stiftelsen Äldrecentrum genomfört en vinjettstudie. Syftet med studien var att utreda hur en lämplig bemanning bör se ut på en enhet med demensinriktning på ett vård- och omsorgsboende. Fokus låg på att utforma bemanningen på ett sätt som gör det möjligt att uppfylla de kvalitetskrav och riktlinjer som åligger Stockholms stads utförare, med särskild betoning på rehabiliterande synsätt, trygg och meningsfull vardag samt personcentrerad vård och omsorg. Studien bestod av två delar: fokusgrupper med olika yrkeskategorier som arbetar på vård- och omsorgsboenden samt en enkät som distribuerades till samtliga boenden i Stockholms stad.

Hur man organiserar legitimerad personal, det vill säga med hög eller låg närvaro i verksamheten, får konsekvenser för vilka arbetsuppgifter som kan ingå i deras uppdrag och i vilken utsträckning de kan handleda och vara ett stöd för omvårdnadspersonalen. Ett PM överlämnades till Äldreförvaltningen i november 2022.

Vårdbehovsmätning

På uppdrag av äldreförvaltningen genomförde Äldrecentrum en omvärldsbevakning avseende metoder och verktyg för att mäta vårdtyngd/vårdbehov inom äldreomsorgen. Utredningen utgjorde underlag i äldreförvaltningens arbete med att ta fram förslag på grundbemanning inom vård- och omsorgsboende. Utredningen undersökte följande frågor: (1) Vilka metoder och verktyg finns för att mäta vårdtyngd eller vårdbehov inom vård- och omsorgsboenden?; (2) Hur har synen på, och användningen av, vårdtyngdsmätning/vårdbehovsmätning inom vård- och omsorgsboenden sett ut över tid?; (3) Hur kan bemanningsplanering i relation till de boendes behov se ut i praktiken på vård- och omsorgsboenden? Resultaten visar att det finns ett antal metoder och instrument för att mäta vårdtyngd/vårdbehov, men i vilken utsträckning de används i kommuner idag kunde inte beläggas inom ramen för detta uppdrag.

Erfarenheter av att införa reflektion inom äldreomsorgen i Stockholm stad

I syfte att förbättra arbetsmiljön har reflektion i hemtjänsten varit ett budgetuppdrag i Stockholms stad sedan 2018. På uppdrag av Äldreförvaltningen i Stockholms stad har Stiftelsen Äldrecentrum genomfört grundutbildningar för reflektionsledare som omfattar sju heldagar med mellanliggande hemuppgifter som till exempel att leda reflektionsträffar i en arbetsgrupp i på arbetsplatsen.

Kartläggningen omfattar 14 enheter i kommunal regi med 32 reflektionsledare som utbildades under åren 2018 – 2020. Syftet var bland annat att undersöka om och hur enheterna har fört in reflektion i verksamheten. Frågor har ställts om vilken nytta reflektionen har gjort, vilka hinder och framgångsfaktorer för att kunna

införa och arbeta med reflektion samt om hur framtidens reflektion ser ut på enheterna. I kartläggningen användes enkäter och fokusgruppsintervjuer med både reflektionsdeltagare och chefer. Fokusgruppsintervjuer genomfördes med totalt åtta deltagare.

BPSD-registret i Stockholms stad.

BPSD-registret är ett nationellt kvalitetsregister som används för att få struktur i arbetet med att minska beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom (BPSD). Utbildningar i handhavandet av registret har erbjudits av olika aktörer sedan 2012.

När äldreförvaltningen tar del av BPSD-registrets öppna statistik konstaterar de att antalet registreringar borde vara fler i förhållande till antalet utbildade administratörer. För att få klarhet i varför registreringarna inte blir fler trots fler utbildade administratörer kontaktades Stiftelsen Äldrecentrum i januari 2022 med önskemål om att undersöka arbetet med BPSD-registret i Stockholms stad.

Stiftelsen Äldrecentrum har på uppdrag av Stockholms stads Äldreförvaltning studerat användningen av BPSD-registret i stadens vård och omsorgsboenden. Arbetet är avslutat och en slutrapport har lämnats till Äldreförvaltningen.

Specialiserade hemtjänstgrupper i Stockholms stad - Kompetens och organisation.

På uppdrag av Äldreförvaltningen i Stockholm har Stiftelsen Äldrecentrum genomfört en studie av arbetet hos de hemtjänstenheter som fått medel från Äldreförvaltningen för specialiserade hemtjänstgrupper 2022. Syftet med Äldreförvaltningens satsning är att utveckla den personcentrerade vården och omsorgen av personer med demenssjukdom som har hemtjänstinsatser.

Stiftelsen Äldrecentrum har kartlagt i vilken utsträckning hemtjänstenheternas specialiserade hemtjänstgrupper uppfyller de kriterier och förväntningar som Äldreförvaltningen har gällande kompetensen hos personalen samt hur arbetet organiseras. Arbetet är avslutat och en slutrapport har lämnats till Äldreförvaltningen.

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? Utvecklingsprojekt för bättre inkludering av personer med demenssjukdom.

På uppdrag av Socialstyrelsen har Stiftelsen Äldrecentrum undersökt om äldre personer med nedsatt kognitiv funktion kan besvara en av Socialstyrelsen modifierad enkät. Enkäten har utarbetats av Socialstyrelsen och består av sju frågor för personer med hemtjänst och åtta frågor för personer som bor i särskilt boende. Frågorna är enkla och robusta och handlar om vad brukaren tycker om alldagliga situationer som hjälptagare inom äldreomsorgen. Äldrecentrum har testat enkäterna på 13 personer med hemtjänst och åtta personer som bor på demensboende.

Arbetet är avslutat och ett PM har överlämnats till Socialstyrelsen.

Uppföljning av arbetet vid Palliativt Kunskapscentrum (PKC)

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen Region Stockholm (HSF) har kontaktat Stiftelsen Äldrecentrum med förfrågan om att göra en uppföljning av verksamheten vid PKC under åren 2019 till 2022. Arbetet påbörjades november 2022 och ska avslutas våren 2023

Systematisk kvalitetsutveckling - Enskilda och anhörigas upplevelse av kontakten med beställarenheterna.

På uppdrag av Äldreförvaltningen i Stockholm har Stiftelsen Äldrecentrum tagit fram förslag på enkäter till stadens biståndshandläggare. Syftet med enkäten är att undersöka brukarnas (och anhörigas) uppfattning om kontinuitet, tillgänglighet och bemötande i kontakten med biståndshandläggarna. Arbetet är avslutat och ett enkätförslag har lämnats till Äldreförvaltningen.

Att implementera musik som omvårdnadsåtgärd - Ett pilotprojekt på Serafens vård- och omsorgsboende.

På uppdrag av Kompetenscentrum för kultur och hälsa inom Region Stockholm har Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum följt implementeringsprojektet Musik som omvårdnadsåtgärd, vid Serafens vård- och omsorgsboende i Stockholm. Arbetet är avslutat och en slutrapport har lämnats till Kompetenscentrum för kultur och hälsa, Region Stockholm

Förutsättningar och kompetens för användning av skydds- och begränsningsåtgärder inom vård -och omsorgsboende med demensinriktning

Personal inom vård- och omsorgsboenden ställs ibland inför situationer då de behöver fatta beslut om att använda åtgärder som kontrollerar eller inskränker den boendes rörlighet i syfte att skydda personen själv eller omgivningen. Utan samtycke betraktas dessa åtgärder som tvångs- eller begränsningsåtgärder, även om syftet är gott och avser att skydda personen.

På uppdrag av äldreförvaltningen genomförde Äldrecentrum en intervjustudie för att undersöka kompetens kring användning av skydds- och begränsningsåtgärder samt samtycke bland personal inom vård- och omsorgsboenden med demensinriktning. Sju intervjuer genomfördes med medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR), verksamhetskontroller samt enhetschefer.

Tidiga Tecken - Uppdatering av befintligt protokoll + webutbildning om att använda verktyget

Arbetet genomförs av Svenskt Demenscentrum med stöd från Stiftelsen Äldrecentrum. Under året har protokollet omarbetats utifrån synpunkter från ett flertal referenspersoner. I nästa steg ska en webutbildning tas fram vilket påbörjades i dec. Arbetet beräknas avslutas under 2023.

Uppföljning av kvalitetspremie i hemtjänst - ett försök för att stimulera kvalitetsutveckling

På uppdrag av Äldreförvaltning genomfördes en uppföljning av ett försök att implementera en kvalitetspremie inom hemtjänsten. Intervjuer genomfördes med enhetschefer (el. liknande position) för 13 olika hemtjänstutförare.

Betydelsefulla lärandefaktorer i äldreomsorgens språkutbildning

Vård- och omsorgsarbete är starkt beroende av god kommunikation mellan såväl omsorgstagare och omsorgspersonal, som internt i arbetslaget. De senaste åren har frågan om språklig förmåga inom äldreomsorgen uppmärksammats särskilt. Att ha tillräckliga språkkunskaper i samspel med den enskilde och inom arbetsgruppen är en förutsättning för att utföra god omsorg.

Frågan om språklig kompetens och utbildning i svenska språket är komplex, och som ett led i att främja språkutveckling inom äldreomsorgen har äldreförvaltningen i Stockholms stad, i samarbete med Vuxenutbildningen vid arbetsmarknadsförvaltningen, genomfört en språksatsning som riktat sig till samtliga stadsdelar i kommunen. Utöver detta har enskilda stadsdelar genomfört andra språkfrämjande satsningar.

På uppdrag Stockholms äldreförvaltning samlar vi i denna rapport erfarenheter och lärdomar. Syftet är att ge en samlad bild över möjligheter och utmaningar, och vägledning i hur språkutveckling kan främjas i det lokala arbetet.

Vad är viktigt att tänka på vid framtida planering av Östermalms språksatsning

I Östermalms stadsdelsförvaltning pågår sedan augusti 2021 en satsning för att identifiera behov av individanpassad språkutbildning. Språkutbildningen innebär att en lärare undervisar i verksamheterna under sex veckor. Utbildningen har genomförts vid sju olika enheter som inkluderar vård- och omsorgs boende, hemtjänst och förskola. Satsningen har förlängts och pågår även 2022.

Östermalms språksatsning är en del av ett större utbildningsinitiativ för att främja språkutveckling hos omsorgspersonal inom äldreomsorgen i Stockholms stad. Under 2021 följde Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum upp denna språksatsning vilket resulterade i rapporten *Språksatsning inom äldreomsorgen! Men hur och för vilka?*¹. Rapporten visade på ett behov av språkutbildning inom äldreomsorgen och identifierade flera faktorer som är viktiga att beakta vid genomförandet av utbildningarna.

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum har under 2022 följt upp språksatsningen inom Östermalms stadsdel i syfte att identifiera framgångsfaktorer och lärdomar. Genom att koppla denna rapport till en bredare uppföljning, som även inkluderar satsningar som pågår inom andra stadsdelar, har Östermalms specifika omständigheter belysts.

4. Äldres hälsa och omsorgsbehov

Swedish national study on aging and care

Den nationella longitudinella befolkningsstudien, SNAC (*Swedish national study on aging and care*) har bedrivits sedan 2001. SNAC omfattar fyra geografiska områden, Stockholm Kungsholmen/Essingeöarna, Nordanstig, Skåne och Blekinge.

I Stockholm består SNAC-studien av två delar: en befolkningsdel (SNAC-K) där ett representativt urval av personer 60 år och äldre boende på Kungsholmen/Essingeöarna genomgår en omfattande undersökning avseende hälsa, levnadsvanor och villkor, samt en äldreomsorgsdel (SNAC Stockholm äldreomsorg, tidigare SNAC-K vårdssystem) som omfattar registerdata om beslut om äldreomsorgsinsatser.

SNAC-K, befolkningsstudien

I SNAC-K befolkningsstudie har 4 760 personer boende på Kungsholmen/Essingeöarna deltagit sedan starten. Alla deltagare genomgår en klinisk undersökning, intervju om hälsa och livsstil samt får sitt minne testat. Syftet med studien är bland annat att studera övergången från normalt åldrande till sjuklighet och nedsatt funktionsförmåga samt kartlägga risk- och friskfaktorer.

Befolkningsstudien har under 2022 fortsatt med undersökningsfas 2019 - 2021, uppföljning av personer 78 år och äldre samt genomföra baslinjeundersökning av personer 60 år och 81 år. Nästföljande undersökningsfas 2022-2024, uppföljning av personer 72 år och äldre, påbörjades i september, 6 månader senare än planerat på grund av pandemin.

På grund av pandemin gjordes inte heller några fysiska undersökningar på plats på Äldrecentrum under första kvartalet av 2022. Huvuddelen av sjuksköterske- och läkarintervjuerna gjordes i stället på distans via video/telefonsamtal. Parallellt med detta avslutades uppföljningen av Covid-19 studien som genomfördes 2020, vars syfte var att undersöka hur personer över 65 år påverkades av Coronapandemin gällande fysisk och mental hälsa, sociala faktorer och möjligheter till aktivitet. Mars 2022 återupptogs ordinarie SNAC-K undersökningar, inklusive hembesök, parallellt med förkortade fysiska besök för de som tidigare gjort en distansintervju via video/telefon.

Tabell 1 Antal personer som deltagit i SNAC-K befolkningsstudien under 2022, fas 2019 - 2021.

	Tredje upp- följning	Fjärde upp- följning	Andra upp- följning	Femte upp- följning	Fjärde uppföljning	Sjätte upp- följning	Baslinje undersökning	
	78 år	84 år	87 år	90 år	93 år	96+ år	81 år	60 år
Sjuksköterske intervju	61	50	25	33	4	9	0	58
Läkarunder- sökning	61	50	25	33	4	9	0	58
Minnestester av testledare i psykologi	92	33	30	27	8	6	6	59

Tabell 2 Antal personer som deltagit i SNAC-K befolkningsstudien under 2022, fas 2022 - 2024.

	Andra uppföljn.	Fjärde uppföljn.	Första uppföljn.	Femte uppföljn.	Tredje uppföljn.	Sjätte uppföljn.	Femte uppföljn.	Sjunde uppföljn.
	72 år	81 år	84 år	87 år	90 år	93 år	96 år	99+ år
Sjuksköterske intervju	49	33	23	12	0	1	0	0
Läkarunder- sökning	49	33	23	12	0	1	0	0
Minnestester av testledare i psykologi	39	26	14	8	0	6	0	0

Utöver detta träffade 215 distansintervjuade probander sjuksköterska och läkare för ett uppföljande besök.

Alla frågor, undersökningar och tester granskas för att bibehålla hög kvalitet på insamlade data. Detta arbete görs tillsammans med personalen som samlar in data samt forskningsledarna på de olika områdena som ingår i nationella SNAC.

24 - 25 maj samlades nationella SNAC på Djurönäset – SNAC 20 år jubileumsinternat. Datainsamlingspersonal och forskare från alla fyra SNAC-områden deltog.

Forskningsresultat presenterades och workshops hölls rörande både erfarenheter och blickar framåt.

Den 15 november hölls SNAC-K forskardag. Syftet är att öka samarbetet och utbyta kunskap och erfarenheter mellan datainsamlingsgruppen och forskargruppen.

SNAC-K data som samlats in genom Äldrecentrums försorg har under år 2022 resulterat i hela 47 vetenskapliga artiklar. Tre doktorsavhandlingar som bygger på data från SNAC-K har försvarats vid Karolinska Institutet under 2022.

SNAC Stockholm Äldreomsorg

SNAC Stockholm Äldreomsorg

Studien SNAC Stockholm Äldreomsorg syftar till att bidra till en jämlik och behovsanpassad äldreomsorg genom att tillhandahålla underlag för styrning och ledning samt vetenskapligt kunskapsbyggande.

Studien baseras på data inhämtat från Stockholms stads sociala system "Paraplyet". Data omfattar samtliga beslutsunderlag för beviljade insatser från äldreomsorgen, för samtliga individer 65 år och äldre, boende i Stockholm stad. Data innehåller demografiska variabler och standardiserade uppgifter om behovsrelaterade faktorer, exempelvis behov av hjälp med personlig hygien, förflyttning, på- och avklädning, rörelsehinder, kognitiv nedsättning och oro. Data baseras på biståndshandläggarnas bedömningar och dokumentation. Godkännande från etikprövningsmyndigheten, dnr 2020-03778 finns för att inhämta data från Stockholms stads sociala dokumentationssystem för åren 2015–2030. Data till studien inhämtas löpande, och finns idag för åren 2015–2021.

Frågeställningar som kan besvaras inom ramen för studien är hur äldreomsorgsinsatser är relaterade till bedömda behov, hur förloppen av behov och insatser ser ut, från första gången en insats beviljas tills individen avlider, hur äldreomsorgens insatser samvarierar med konsumtion av hälso- och sjukvård och hur det förändras över tid.

För att besvara frågeställningar kring hur de olika komponenterna i vård- och omsorgssystemet (äldreomsorgen, hälso- och sjukvården, informell omsorg) samvarierar med varandra, kompletteras data gällande äldreomsorgsinsatser med individdata från VAL-databasen gällande vårdkonsumtion och diagnoskoder.

Arbetet i SNAC Stockholm Äldreomsorg bedrivs i samarbete mellan Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum, Stockholms stad och Region Stockholm.

Under 2022 utlystes och tillsattes en doktorandtjänst på Stiftelsen Äldrecentrum. Doktorandprojektet startar i januari 2023 och avhandlingens delarbeten kommer till stor del att baseras på data från SNAC Stockholm Äldreomsorg. Två utredare, ansvariga för SNAC Stockholm Äldreomsorg på Stiftelsen Äldrecentrum, är bihandledare i doktorandprojektet. Huvudhandledare finns vid ARC, KI.

Debutanter inom äldreomsorgen - hur ser livssituationen ut när äldre personer beviljas äldreomsorg för första gången?

Inom ramen för forskningsprojektet SAMSAS har en delstudie påbörjats som syftar till att undersöka i vilken livssituation personer 65+ beviljas äldreomsorg för första gången (utöver trygghetslarm), samt vilka insatser som beviljas och i vilken omfattning. Vidare studeras om det skett förändringar mellan 2015 och 2021 vad gäller debutanternas omsorgsbehov samt beviljade insatser (givet behov).

Preliminära resultat visar att det årligen var mellan 3800 och 4500 personer som beviljades äldreomsorg för första gången. Den sociodemografiska sammansättningen förändrades inte under de åtta åren som studeras: Cirka 60% var kvinnor, medianåldern var 81 år och två tredjedelar var ensamboende. Hälften av debutanterna hade informell omsorg minst en gång per vecka, enligt biståndshandläggarnas uppgifter. Många hade en hög grad av funktionsnedsättning, oavsett ålder, och samboende personer hade större omsorgsbehov än ensamboende. Under åren 2020 och 2021 var andelen med stora omsorgsbehov något större än under tidigare år, vilket skulle kunna bero på att man under corona pandemin så långt som möjligt försökt undvika att börja ansöka om äldreomsorg. De allra flesta debutanterna beviljades hemtjänst (85–88%), och två tredjedelar av dem med hemtjänst beviljades <25 tim/månad. Endast 5% beviljades vård- och omsorgsboende. Det finns en tendens att hemtjänstens omfattning minskat något mellan 2015–2021, givet samma behov. Sammantaget tyder studiens resultat på att en stor del av äldreomsorgens debutanter sannolikt haft behov av stöd och hjälp en tid innan de beviljas äldreomsorg.

Förändring av boendetiden på särskilt boende i Stockholms kommun 2015–2021

I samarbete med Karolinska institutet och Stockholms universitet har under 2021 projektmedel sökts och beviljats från forskningsrådet FORTE för projektet ”Kvarboendet – från politik till praktik. Konsekvenser av den svenska äldreomsorgens avinstitutionalisering för äldre personer och deras anhöriga”. Det övergripande syftet med projektet är att studera vilka konsekvenser minskningen av platser på särskilt boende fått för äldre personer och deras anhöriga. Under 2022 har Stiftelsen Äldrecentrum medverkat i en av projektets delstudier som syftar till att analysera hur boendetiderna på särskilt boende förändrats mellan åren 2015 och 2021 samt att undersöka vilken betydelse sociodemografiska faktorer, behovsrelaterade faktorer och tillgång till informell omsorg har för boendetiderna. Analyserna inkluderar samtliga personer som flyttat in till särskilt boende mellan 2015–2021. Separata analyser görs för personer med och utan kognitiv svikt. Under 2022 har data organiserats och dataset skapats, analyserna är under arbete.

Äldre med ”hemvård” - hemtjänst och hemsjukvård - i Stockholms stad.

En registerstudie genomförs med hjälp av data både från kommunens omsorgsregister (SNAC-Stockholm Äldreomsorg) och regionens vårdregister (VAL-data). Syftet med studien är att ta reda på vad som kännetecknar gruppen äldre med hemvård (som både har hemtjänst och hemsjukvård) i Stockholm stad.

Frågeställningarna handlar bland annat om att beskriva hur många de är, vilka insatser som hemsjukvården och hemtjänsten erbjuder dessa personer och vilka yrkesgrupper, och med vilken kompetens, som svarar för insatserna? Under 2022 har de första resultaten presenterats.

Levnadsvanor under coronapandemin bland personer 70 år och äldre - kvalitativ ramverksanalys

Under första kvartalet 2021 publicerades en rapport om hur äldre personer i Stockholm hanterat och upplevt tiden som senare beskrivits som coronapandemins första våg.

Studien bygger på enkäter som skickats ut till ett representativt urval av personer 70 år och äldre i Stockholms stad. Nästan 2400 personer (motsvarande 64% svarsfrekvens) besvarade enkäten mellan juni och september 2020. Ett extra stort urval av personer 85 år och äldre gav unika möjligheter att kunna belysa situationen för de äldsta, en grupp som i studier ofta saknas eller är underrepresenterat.

I slutet av enkäten ombads de svarande att skriva ned vad som tydligast har påverkat dem eller förändrat deras liv under coronapandemin. En stor majoritet av dem som svarade på enkäten svarade också på denna fråga. En kvalitativ ramverksanalys för att klassificera och organisera de över 1900 svaren i övergripande kategorier och teman har genomförts och planeras publiceras i artikelformat under 2023.

Samverkan

Stiftelsen Äldrecentrum finns representerad i:

- RSS-nätverket för äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård.
- Palliativt kunskapscentrums vetenskapliga råd.
- Funktionshindernätverket i Stockholm.
- Regionalt nätverk kognitiv svikt/demens

Andra regionala samverkansparter

- Nestor FoU-center
- FOU nu
- FoU Nordost
- FoU Nordväst
- Akademiskt primärvårdscentrum (APC)
- Länsstyrelsen Stockholm
- Nätverket för Health and Social Care studies
- OpenLab Stockholm

Samverkan nationella aktörer

- Stiftelsen Svenskt Demenscentrum
- Intresseföreningen för FoU-enheter inom välfärdsområdet
- Nationell Samverkansgrupp för kunskapsstyrning inom socialtjänsten (NSK-S)
- Nationella RSS-nätverket för äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård.
- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)
- Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
- Nationellt nätverk för samverkansforskning
- Svenska palliativregistret
- Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS)
- Nationella nätverket för anhörigforskning
- Anhörigas Riksförbund

Samarbetspartners akademi

- Karolinska institutet
- Stockholms universitet
- Linnéuniversitetet
- Institutet för gerontologi, Hälsohögskolan i Jönköping/Jönköping university
- Högskolan Kristianstad.
- Sophiahemmet högskola
- Luleå Tekniska Högskola
- Linköpings universitet
- Jönköpingsuniversitet
- Högskolan i Kristianstad
- Vrije universiteit, Bryssel, Belgien
- Rotterdam university, Nederländerna
- Western Sydney university, Australien
- Max-Planck institute for demographic research, MPIDR, Rostock, Tyskland

Presentationer

Stiftelsen Äldrecentrum har presenterat projekt vid ett flertal tillfällen under 2022:

220119 Presentation av Stockholm SNAC Äldreomsorg & Stiftelsen Äldrecentrums arbete på Aging Research Center, Karolinska Institutet

220201 Kartläggande enkätundersökning för att förebygga undernäring: För chefer och verksamhetsutvecklare i Södermalms stadsdel vid två tillfällen, februari 2022

220203 Presentation av Stockholm SNAC Äldreomsorg, Openlab

220214 Föreläsning för studenter på KI:s Master's Programme in Public Health Sciences inom ramen för kursen Introduction to Planning and Program Development, om stödet för anpassning och följsamhet i socialtjänsten som utvecklats i forskningsprojektet "Hur gör evidens nytta för brukare? Balans mellan anpassning och följsamhet av evidensbaserade arbetssätt": Guiding social service practitioners in balancing adherence and adaptations.

220223 Behov av utveckling av palliativ vård på SÄBO respektive LSS. Länsövergripande seminarium

220303 Kartläggande enkätundersökning för att förebygga undernäring, en delegation av medlemmar från International Association of Mutual Benefit Societies (AIM)

220309 Presentation av uppföljningen av Matlyftet för Seniorvårdsberedningen

220511 Presentation om utredningen om Tryggt mottagande Östermalm för Stockholm stads LUS-nätverk

220522 Presentation av uppföljningen av Matlyftet för Äldrenämnden Stockholm 22 maj,

220523 Presentation av planen för doktorandstudier inom ramen för SNAC Stockholm Äldreomsorg, Stiftelsen Äldrecentrums styrelse

220525 Presentation av Stockholm SNAC Äldreomsorg på nationella SNAC konferensen på Djurönäset

220531 Tankar om utveckling av palliativ vård på SÄBO, Palliativt kunskapscentrum

220603 Dragning av rapporten REAGERA-S för beställarchefer anordnat av Äldreförvaltningen

220620 Digital poster på konferensen The International Forum on Quality and Safety in Healthcare Gothenburg 2022: Nyström, ME & Strehlenert, H. Supporting large improvement initiatives in health and social care – Learnings from collaborations among program teams, researchers, and other key actors.

220823 Presentation Stockholm SNAC Äldreomsorg, Äldreförvaltningen

220828 Kommentator på pre-disputation (Therese Johansson, Karolinska Institutet)

220905 Forskningsverkstad om deltagande aktionsforskning – workshop på vetenskaplig förkonferens 7:e nationella konferensen i palliativ vård i Göteborg

221014 Presentation av hemvårdsprojektet vid FOU-välfärds konferens

221014 FoU Presentation och workshop ”Tillsammans vet vi mer – en workshop om samskapande forskningsmetoder, FoU Välfärds konferens Stockholm

221014 Workshop med forskningsprojektet Samsas på FoU Välfärds konferens: Tillsammans vet vi mer! En workshop om samskapande forskningsmetoder

221014 Hemvård: FoU-välfärds konferens 14 oktober

221014 Presentation av resultat från Kartläggande enkätundersökning för att förebygga undernäring

221017 Dassen, F., Bartels, S.L., Gilissen, J., Dupont, C., Heins, P., Maldonado Branco, R., Verhey, F., Wallcook, S., Smith, A. 'INTERDEM Academy and ISTAART PEERS: Exploring best practices to support early career dementia researchers: A World Café', 32nd Alzheimer Europe conference, 17-19 October 2022, Bucharest

221018 Presentation av utredningen ”Vinjettstudie: Bemanning av en fiktiv demensenhet”, Äldreförvaltningen

221110 Dragning av rapporten REAGERA-S för 35 biståndshandläggare i nätverket Våld i Nära Relationer, anordnat av Äldreförvaltningen

221111 Suicidpreventiv samverkan. Slutkonferens arrangerad av riksförbundet Hjärnkoll

221122 Samsas - Samskapad samverkan för att förebygga försämrad hälsa hos äldre. Konferens anordnat av Nätverket för samverkansforskning

221123 Associations between life outside home and the technological environment that shape occupational injustice. Doktorandutbildning, Occupational Science conceptual development and application on research, Department of Neurobiology, Care Sciences and Society, Karolinska Institutet

221125 Palliativt förhållningssätt på SÄBO, frukostseminarium arrangerat av Äldrecentrum

221214 Vad innebär egentligen ett tidigt palliativt förhållningssätt? Utbildningsdag arrangerad av Palliativt kompetenscentrum

Vetenskapliga artiklar

Hasson H, Hedberg Rundgren E, Strehlenert H, Gärdegård A, Uvhagen H, Klinga C, Hedberg Rundgren Å, von Thiele Schwarz U (2023) Intervention to Support Social Service Practitioners in Balancing Fidelity and Adaptations: Longitudinal, Mixed Method Evaluation Study. Inskickat till tidskriften Implementation Research and Practice.

Johansson L, Schön P. Swedish long-term care for older people in the shadow of the COVID-19 pandemic. Bristol University Press (2023).

Johansson T 1 Steven Vanderstichelen^{2,3,4} Carol Tishelman^{5,6} Kerrie Noonan^{7,8} Rosemary Leonard⁷, Åsa Olsson¹ Lars E. Eriksson^{1,9,10}, Ida Goliath^{1,11} ‡ Joachim Cohen² ‡ Participatory workshop on the Death Literacy Index: Examination and reflection about its cross-cultural relevance and viability. 7th Public Health Palliative Care International Conference. Democratizing caring, dying and grieving: participation, action, understanding and evaluation. 20-23 SEPTEMBER 2022 - BRUGES, BELGIUM. Palliative Care & Social Practice 2022, Vol. 16: 1–119 DOI: 10.1177/ 26323524221119941

Johansson T 1; Carol Tishelman^{2,3}; Lars E. Eriksson^{1,4,5}; Joachim Cohen⁶ ‡ & Ida Goliath^{1,7} ‡ Factors influencing death literacy in a Swedish sample. 7th Public Health Palliative Care International Conference. Democratizing caring, dying and grieving: participation, action, understanding and evaluation. 20-23 SEPTEMBER 2022 - BRUGES, BELGIUM. Palliative Care & Social Practice 2022, Vol. 16: 1–119 DOI: 10.1177/ 26323524221119941

Johansson, T., Tishelman, C., Eriksson, L. E., Cohen, J., & Goliath, I. (2022). Use, usability, and impact of a card-based conversation tool to support communication about end-of-life preferences in residential elder care—a qualitative study of staff experiences. *BMC geriatrics*, 22(1), 1-14. PMID: 35366816

Johansson, T. Olsson, Å. Tishelman, C. Leonard, R. Noonan, K. Eriksson, L. Goliath, I. Cohen, J. Assessment of the validity of a Swedish translation and adaptation of the Death Literacy Index. Submitted 22-Dec-2121

Johansson, T. Tishelman, C. Olsson, Å. Eriksson, L. Cohen, J. Goliath, I. Factors associated with death literacy among Swedish adults: A cross-sectional exploratory study. Submitted Nov 2022

Kåreholt, I., Nilsen, C., Agerholm, J., Kelfve, S., Wastesson, J., Nabe-Nielsen K, Meinow, B. History of job strain and risk of late-life dependency: a nationwide Swedish register-based study, *Innovation in Aging*, Volume 6, Issue Supplement_1, November 2022, Pages 502–503, <https://doi-org.proxy.kib.ki.se/10.1093/geroni/igac059.1927>

Momeni, P., Årestedt, K., Alvariza, A., Winnberg, E., Goliath, I., Kneck, Å., ... & Ewertzon, M. (2022). A survey study of family members' encounters with healthcare services within the care of older people, psychiatric care, palliative care and diabetes care. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. Jul 9. doi: 10.1111/scs.13096. Online ahead of print. PMID: 35808909

Nilsen, C., Agerholm, J., Kelfve, S., Wastesson, J., Kåreholt, I., Nabe-Nielsen K, Meinow, B. History of working conditions and the risk of old-age dependency. A Nationwide Swedish register-based study. Submitted to Scandinavian Journal of Public Health
 Nyström ME, Tolf S, Sparring V & Strehlenert H (2022) Systems thinking in practice when implementing a national policy program for improvement of women's healthcare. Inskickat till tidskriften Frontiers in Public Health, section Public Health Policy.

sm-Rahman, A., Meinow, B., Hydén, L.-C., Kelfve, S. Patterns of long-term care utilization during the last five years of life among Swedish adults aged 70+ with and without dementia. Submitted to BMC Public Health

sm-Rahman, A., Meinow, B., Hydén, LC., Kelfve, S. Long-term care use among people living with dementia: a retrospective register-based study from Sweden. BMC Geriatr 22, 998 (2022). <https://doi.org/10.1186/s12877-022-03713-0>

Stranz, A., Tishelman, C., Westerlund, B., Nilsson, F., Hilton, R., & Goliath, I. (2022). The call-bell in residential care homes: Experiences of residents and staff. Journal of Aging Studies, 62, 101056. PMID: 36008034

Strehlenert H, Hedberg Rundgren E, Sjunnestrand M & Hasson H (2023a) Fidelity to and adaptation of evidence-based interventions in the social work literature: A scoping review. Inskickat till tidskriften British Journal of Social Work.

PUBLIKATIONER SOM BYGGER PÅ SNAC-K DATA 2022

ORIGINALARTIKLAR (47)

Andersen ZJ, Zhang J, Jørgensen JT, Samoli E, Liu S, Chen J, Strak M, Wolf K, Weinmayr G, Rodopolou S, Remfry E, de Hoogh K, Bellander T, Brandt J, Concin H, Zitt E, Fecht D, Forastiere F, Gulliver J, Hoffmann B, Hvidtfeldt AU, Verschuren WMM, Jöckel KH, So R, Cole-Hunter, Mehta AJ, Mortensen LH, Ketzel M, Lager A, Leander K, Ljungman P, Severi G, Boutron-Ruault MC, Magnusson PKE, Nagel G, Pershagen G, Peters A, Rizzuto D, van der Schouw YT, Schramm S, Stafoggia S, Katsouyanni K, Brunekreef B, Hoek G, Lim YH. (2022). Long-term exposure to air pollution and mortality from dementia, psychiatric disorders, and suicide in a large pooled European cohort: ELAPSE study. Environmental International;170:107581. Online ahead of print. <https://doi.org/10.1016/j.envint.2022.107581>

Bai Y, Wang J, Song R, Wang Z, Qi X, Buchman AS, Bennett DA, Xu W. (2022). Influence of cardiovascular risk burden on pulmonary function trajectory: role of physical and social activities. Aging. Aug 4;14(15):6081-6093. <https://doi.org/10.18632/aging.204201>

Bellenguez, C., Küçükali, F., Jansen, I. E., Kleineidam, L., Moreno-Grau, S., Amin, N., et al. (in press). New insights into the genetic etiology of Alzheimer's disease and related dementias. *Nature Genetics*.

Bereziartua A, Chen J, de Hoogh K, Rodopoulou S, Andersen ZJ, Bellander T, Brandt J, Fecht D, Forastiere F, Gulliver J, Hertel O, Hoffmann B, Arthur Hvidtfeldt U, Verschuren WMM, Jöckel KH, Jørgensen JT, Katsouyanni K, Ketznel M, Krog NH, Brynedal B, Leander K, Liu S, Ljungman P, Faure E, Magnusson PKE, Nagel G, Pershagen G, Peters A, Raaschou-Nielsen O, Renzi M, Rizzuto D, Samoli E, van der Schouw YT, Schramm, Severi G, Stafoggia M, Strak M, Sørensen M, Tjønneland A, Weinmayr G, Wolf K, Zitt E, Brunekreef B, Hoek G. (2022). Exposure to surrounding greenness and natural-cause and cause-specific mortality in the ELAPSE Pooled Cohort. *Environment International* 11;166:107341. doi: 10.1016/j.envint.2022.107341. Online ahead of print. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35717714/>

Beridze G, Triolo F, Grande G, Fratiglioni L, Calderón-Larrañaga A. (2022). COVID-19 collateral damage-psychological burden and behavioural changes among older adults during the first outbreak in Stockholm, Sweden: a cross-sectional study. *BMJ Open*. Jan 7;12(1):e058422. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-058422>

Chen J, Rodopoulou S, Strak M, de Hoogh K, Taj T, Poulsen A, Andersen Z, Bellander T, Brandt J, Zitt E, Fecht D, Forastiere F, Gulliver J, Hertel O, Hoffmann B, Hvidtfeldt U, Verschuren MWM, Thørmø Jørgensen J, Katsouyanni K, Ketznel M, Lager A, Leander K, Liu S, Ljungman P, Severi G, Boutron-Ruault M-C, Magnusson P, Nagel G, Pershagen G, Peters A, Rizzuto D, van der Schouw YT, Samoli E, Sørensen M, Stafoggia M, Tjønneland A, Weinmayr G, Wolf K, Brunekreef B, Raaschou-Nielsen O, and Hoek G. (2022). Long-term exposure to ambient air pollution and bladder cancer incidence in a pooled European cohort: the ELAPSE project. *British Journal of Cancer*; 16 February. <https://www.nature.com/articles/s41416-022-01735-4>

Chen, J, Hoek, G, de Hoogh, K, Rodopoulou, S, Andersen, Z, Bellander, T, Brandt, J, Fecht, D, Forastiere, F, Gulliver, J, Hertel, O, Hoffmann, B, Hvidtfeldt, U, Verschuren, MWM, Jöckel, K-H, Jørgensen, J, Katsouyanni, K, Ketznel, M, Méndez, D, Leander, K, Liu, S, Ljungman, P, Faure, E, Magnusson, P, Nagel, G, Pershagen, G, Peters, A, Raaschou-Nielsen, O, Rizzuto, D, Samoli, E, van der Schouw, Y, Schramm, S, Severi, G, Stafoggia, M, Strak, M, Sørensen, M, Tjønneland, A, Weinmayr, G, Wolf, K, Zitt, E, Brunekreef, B, Thurston, G. (2022). "Long-term exposure to source-specific fine particles and mortality – a pooled analysis of 14 European cohorts within the ELAPSE project". *Environment Science and Technology*, Jul 5;56(13):9277-9290. doi: 10.1021/acs.est.2c01912. Epub 2022 Jun 23. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35737879/>

Dove A, Guo J, Calderón-Larrañaga A, Vetrano DL, Fratiglioni L, Xu W. (2022). Association between social isolation and reduced mental well-being in Swedish older adults during the first wave of the COVID-19 pandemic: the role of cardiometabolic diseases. *Aging (Albany NY)*; 16 Mar 16;14(undefin). doi: 10.18632/aging.203956. Online ahead of print.

Dove A, Marseglia A, Shang Y, Grande G, Vetrano DL, Laukka EJ, Fratiglioni L, Xu W. (2022). Cardiometabolic multimorbidity accelerates cognitive decline and dementia progression. *Alzheimer's & dementia: the journal of the Alzheimer's Association*, Jun 16. doi: 10.1002/alz.12708, <https://doi.org/10.1002/alz.12708>

Ekström, I.A., Rizzuto, D., Grande, G., Bellander, T., & Laukka, E. J. (2022). Environmental Air Pollution and Olfactory Decline in Aging. *Environmental Health Perspectives*; Feb;130(2):27005. doi: 10.1289/EHP9563. Epub 2022 Feb 9.

Frisendahl N, Ek S, Rosendahl E, Franzén E, Boström AM, Welmer AK. (in press). Can the One-leg Standing Test be Replaced by Self-reported Balance in the First-time Injurious Falls Screening Tool? *Journal of Geriatric Physical Therapy*.

Freak-Poli, R., Wagemaker, N., Wang, R., Lysen, T., S., Ikram, M. A., Vernooij, M. W., Dintica, C., S., Vernooij-Dassen, M., Melis, R. J. M., Laukka, E. J., Fratiglioni, L., Xu, W., & Tiemeier, H. (2022). Loneliness, not social support, is associated with cognitive decline and dementia across two longitudinal population-based cohorts. *Journal of Alzheimer's disease*, 2022;85(1):295-308, <https://doi.org/10.3233/jad-210330>

Grande G, Vetrano DL, Kalpouzos G, Welmer AK, Laukka EL, Marseglia A, Fratiglioni L, Rizzuto D. (2022). Brain changes and fast cognitive and motor decline in older adults. *The Journals of Gerontology: Series A, Biological Sciences and Medical Sciences*. glac177, <https://doi.org/10.1093/gerona/glac177>

Grande G, Vetrano DL, Marconi E, Bianchini E, Cricelli I, Lovato V, Guglielmini L, Taddeo D, Cappa SF, Cricelli C, Lapi F. (2022). Development and internal validation of a prognostic model for 15-year risk of Alzheimer dementia in primary care patients. *Neurological Sciences*, Jul 18. doi: 10.1007/s10072-022-06258-7. Epub ahead of print. <https://doi.org/10.1007/s10072-022-06258-7>

Guo J, Wang J, Dove A, Chen H, Yuan C, Bennett D, Xu W. (2022). Body Mass Index Trajectories Preceding Incident Mild Cognitive Impairment and Dementia. *JAMA Psychiatry*. Published online October 26, <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2022.3446>

Guo J, Marseglia A, Shang Y, Dove A, Grande G, Fratiglioni L, Xu W. (2022). Association between late-life weight change and dementia: A population-based cohort study. *The Journals of Gerontology: Series A, Biological Sciences and Medical Sciences*. August 3 glac157. doi: 10.1093/gerona/glac157. Epub ahead of print. <https://doi.org/10.1093/gerona/glac157> .

Harber-Aschan, L., Darin-Mattsson, A., Fratiglioni, L., Calderón-Larrañaga, A., Dekhtyar, S. (in press). Socioeconomic differences in older adults' unplanned hospital admissions: the role of health status and social network. *Age and Ageing*

Hendel MK, Rizzuto D, Grande G, Calderón-Larrañaga A, Laukka EJ, Fratiglioni L, Vetrano DL. (2022). Impact of Pneumonia on Cognitive Aging: A Longitudinal Propensity-Matched Cohort Study. *J Gerontol A Biol Sci Med Sci*. Dec 16:glac253. <https://doi.org/10.1093/gerona/glac253>.

Hvidtfeldt UA, Chen J, Rodopoulou S, Strak M, de Hoogh K, Andersen ZJ, Bellander T, Brandt J, Fecht D, Forastiere F, Gulliver J, Hertel O, Hoffmann BH,

Katsouyanni K, Ketzel M, Brynedal B, Leander K, Ljungman PLS, Magnusson PKE, Nagel G, Pershagen G, Rizzuto D, Boutron-Ruault MC, Samoli E, So R, Stafoggia M, Tjønneland A, Vermeulen R, Verschuren WMM, Weinmayr G, Wolf K, Zhang J, Zitt E, Brunekreef B, Hoek G, Raaschou-Nielsen O. (2022). Breast cancer incidence in relation to long-term low-level exposure to air pollution in the ELAPSE pooled cohort. *Cancer Epidemiology Biomarkers and Prevention*. 2022 Oct 10;EPI-22-0720. <https://doi.org/10.1158/1055-9965.epi-22-0720>

Kirvalidze M, Beridze G, Wimo A, Morin L, Calderón-Larrañaga A. (2023). Variability in perceived burden and health trajectories among older caregivers: a population-based study in Sweden. *J Epidemiol Community Health*. Feb;77(2):125-132. <https://doi: 10.1136/jech-2022-219095>.

Koch, S., Khomenko, S., Cirach, M., Ubalde-Lopez, M., Baclet, S., Daher, C., Hidalgo L., Löhmus M, Rizzuto D, Rumpler R, Susilo Y, Venkataraman S, Wegener S, Wellenius GA, Woodcock J & Nieuwenhuijsen, M. (2022). Impacts of changes in environmental exposures and health behaviours due to the COVID-19 pandemic on cardiovascular and mental health: A comparison of Barcelona, Vienna, and Stockholm. *Environmental Pollution*, 304, 119124. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35367103/>

Kriit HK, Andersson EM, Carlsen HK, Andersson N, Ljungman PLS, Pershagen G, Segersson D, Eneroth K, Gidhagen L, Spanne M, Molnar P, Wennberg P, Rosengren A, Rizzuto D, Leander K, Yacaman-Mendez D, Magnusson PKE, Forsberg B, Stockfelt L, Sommar JN. (2022). Using Distributed Lag Non-Linear Models to Estimate Exposure Lag-Response Associations between Long-Term Air Pollution Exposure and Incidence of Cardiovascular Disease. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Feb 24,19(5):2630. Doi: 10.3390/ijerph19052630 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35270332/>

Laukka EJ, Ekström I, Larsson, M, Grande G, Fratiglioni L, Rizzuto, D. Markers of olfactory dysfunction and progression to dementia: A 12-year population-based study. *Alzheimer's & Dementia*, in press.

Li Y, Kalpouzos G, Laukka EJ, Dekhtyar S, Bäckman L, Fratiglioni L, Qiu C. (2022). Progression of neuroimaging markers of cerebral small vessel disease in older adults: A 6-year follow-up study. *Neurobiology of Aging*. 5 February; 112:204-211. <https://doi.org/10.1016/j.neurobiolaging.2022.01.006>. Online ahead of print

Li Y, Laukka EJ, Dekhtyar S, Papenberg G, Speh A, Fratiglioni L, Kalpouzos G, Qiu C. (2022). Association Between Behavioral, Biological, and Genetic Markers of Cardiovascular Health and MRI Markers of Brain Aging: A Cohort Study. *Neurology*. November. Epub ahead of print. <https://doi.org/10.1212/wnl.0000000000201346>

Liang Y, Gao Y, Wang R, Grande G, Monastero R, Dong Y, Jiang X, Lv P, Qiu C. (2022). Migraine, Cognitive Decline, and Dementia in Older Adults: A Population-Based Study. *Journal of Alzheimer's Disease: JAD*, 88(1):263-271. <https://doi.org/10.3233/jad-220013>

- Lindroos, R., Raj, R., Pierzchajlo, S., Hörberg, T., Herman, P., Challma, S., Hummel, T., Larsson, M., Laukka, E. J., Olofsson, J. K. Perceptual odor qualities predict successful odor identification in old age. *Chemical Senses*, in press.
- Marseglia, A., Kalpouzos, G., Laukka, E. J., Maddock, J., Patalay, P., Wang, H. X., Bäckman, L.,
- Westman, E., Welmer, A. K., & Dekhtyar, S., on the behalf of the SHARED consortium. Social health and cognitive change in old age: the role of brain reserve. *Annals of Neurology*, in press.
- Murphy GL, Beridze G, Vetrano DL, Calderón-Larrañaga A. (2022). Social network and severe lower respiratory tract infections in older adults: findings from a Swedish longitudinal population-based study. *Int J Infect Dis*. Dec 30;128:176-183. <https://doi.org/10.1016/j.ijid.2022.12.031>.
- Payton, N. M., Marseglia, A., Grande, G., Fratiglioni, L., Kivipelto, M., Bäckman, L., & Jonsson Laukka, E. (2022). Trajectories of cognitive decline and dementia development: A 12-year longitudinal study. *Alzheimer's and Dementia*, 17 June, <https://doi.org/10.1002/alz.12704>
- Roso-Llorach A, Vetrano DL, Trevisan C, Fernández S, Guisado-Clavero M, Carrasco-Ribelles LA, Fratiglioni L, Violán C, Calderón-Larrañaga A. (2022). 12-year evolution of multimorbidity patterns among older adults based on Hidden Markov Models. *Aging (Albany NY)*. <https://doi.org/10.18632/aging.204395>
- Saadeh M, Hu X, Dekhtyar S, Welmer AK, Vetrano DL, Xu W, Fratiglioni L, Calderón-Larrañaga A. (2022). Profiles of behavioral, social and psychological well-being in old age and their association with mobility-limitation-free survival. *Aging (Albany NY)*. Jul 18;14(15):5984-6005. doi: 10.18632/aging.204182. Epub 2022 Jul 18. <https://doi.org/10.18632/aging.204182>
- Salignon J, Rizzuto D, Calderón-Larrañaga A, Zucchelli A, Fratiglioni L, Riedel CG, Vetrano DL. (2022). Beyond chronological age: a multidimensional approach to survival prediction in older adults. *The Journals of Gerontology: Series A, Biological Sciences and Medical Sciences*. September 8:glac186. <https://doi.org/10.1093/gerona/glac186>.
- Shang Y, Wu W, Dove A, Guo J, Welmer AK, Rizzuto D, Fratiglioni L, Xu W. (2022). Healthy behaviours, leisure activities, and social network prolong disability-free survival in older adults with diabetes. *The Journals of Gerontology. Series A, Biological Sciences and Med Sciences*; 3 March:glac054. doi: 10.1093/gerona/glac054. Online ahead of print.
- Sjöberg L, Triolo F, Saadeh M, Dekhtyar S, Calderón-Larrañaga A, Welmer A-K. (in press). Factors associated with physical activity reduction in Swedish older adults during the first COVID-19 outbreak: A longitudinal population-based study. *European Review of Aging and Physical Activity*.
- Stafoggia M, Oftedal B, Chen J, Rodopoulou S, Renzi M, Atkinson RW, Bauwelinck M, Klomp maker JO, Mehta A, Vienneau D, Andersen ZJ, Bellander T, Brandt J, Cesaroni G, de Hoogh K, Fecht D, Gulliver J, Hertel O, Hoffmann B, Hvidtfeldt UA, Jöckel KH, Jørgensen JT, Katsouyanni K, Ketznel M, Kristoffersen DT, Lager

A, Leander K, Liu S, Ljungman PLS, Nagel G, Pershagen G, Peters A, Raaschou-Nielsen O, Rizzuto D, Schramm S, Schwarze PE, Severi G, Sigsgaard T, Strak M, van der Schouw YT, Verschuren M, Weinmayr G, Wolf K, Zitt E, Samoli E, Forastiere F, Brunekreef B, Hoek G, Jansse NAH. (2022). Long-term Exposure to Low Ambient Air Pollution Concentrations and Mortality among 28 Million Subjects – Results from seven European large cohorts within the ELAPSE Project. *The Lancet Planetary Health*; Jan;6(1):e9-e18. [https://doi.org/10.1016/s2542-5196\(21\)00277-1](https://doi.org/10.1016/s2542-5196(21)00277-1)

Tahir T, Chen J, Rodopoulou S, Strak M; de Hoogh K; Andersen ZJ; Bellander T; Brandt J; Fecht D; Forastiere F; Gulliver J; Hertel O; Hoffmann B ; Jørgensen JT; Katsouyanni K; Ketzel M; Lager A; Leander K; Ljungman P; Magnusson PKE; Nagel G; Pershagen G; Rizzuto D; Samoli E; So R; Stafoggia M; Tjønneland A ; Vermeulen R; Weinmayr G; Zhang J; Zitt E; Brunekreef B; Hoek G; Raaschou-Nielsen O. (2022). Long term exposure to air pollution and kidney parenchyma cancer – Effects of Low-level Air Pollution: a Study in Europe (ELAPSE). *Environmental Research*. December;215(Pt 2):114385. Epub 2022 Sep 22. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2022.114385>

Thacher JD, Roswall N, Lissåker C, Aasvang GM, Albin M, Andersson EM, Engström G, Eriksson C, Hvidtfeldt UA, Ketzel M, Khan J, Lanki T, Ljungman PLS, Mattisson K, Molnar P, Raaschou-Nielsen O, Oudin A, Overvad K, Petersen SB, Pershagen G, Poulsen AH, Pyko A, Rizzuto D, Rosengren A, Schioler L, Sjöström M, Stockfelt L, Tiittanen P, Sallsten G, Ögren M, Selander J, Sorensen M. (2022). Occupational noise exposure and risk of incident stroke: a pooled study of five Scandinavian cohorts. *Occupational and Environmental Medicine*, Apr 21;oemed-2021-108053. doi: 10.1136/oemed-2021-108053. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35450950/>

Trevisan C, Vetrano DL, Calvani R, Picca A, Welmer AK. (2022). Twelve-year sarcopenia trajectories in older adults: results from a population-based study. *Journal of Cachexia, Sarcopenia and Muscle*. February;13(1):254-263. <https://doi.org/10.1002/jcsm.12875>.

Triolo F, Saadeh M, Sjöberg L, Fratiglioni L, Welmer AK, Calderón-Larrañaga A, Dekhtyar S. (2022). Pre-pandemic Physical Function and Social Network in Relation to COVID-19-Associated Depressive Burden in Older Adults in Sweden. *Innovation in Aging*. June 9;6(5):igac041. eCollection 2022. <https://doi.org/10.1093/geroni/igac041>

Triolo, F., Sjöberg, L., Calderón-Larrañaga, A., Belvederi Murri, M., Vetrano, D.L., Fratiglioni, L., Dekhtyar, S. (in press). Late-life depression and multimorbidity trajectories: the role of symptom complexity and severity. *Age and Ageing*.

Wang J, Guo J, Dove A, Yang W, Li X, Qi X, Bennett DA, Xu W. (2022). Pulmonary function trajectories preceding death among older adults: a long-term community-based cohort study. *The journals of gerontology. Series A, Biological sciences and medical sciences*, September 10;glac188. <https://doi.org/10.1093/gerona/glac188>

Wang J, Dove A, Song R, Qi X, Ma J, Bennett DA, Xu W. (2022) Poor pulmonary function is associated with mild cognitive impairment, its progression to dementia, and brain pathologies: A community-based cohort study. *Alzheimer's & dementia*:

the journal of the Alzheimer's Association. February 20.
<https://doi.org/10.1002/alz.12625>

Wu, J., Grande, G., Stafoggia, M., Ljungman, P., Laukka, E. J., Eneroth, K., Bellander, T., & Rizzuto, D. (2022). Air pollution as a risk factor for cognitive impairment no dementia (CIND) and its progression to dementia: A longitudinal study. *Environment International*. Feb;160:107067. doi: 10.1016/j.envint.2021.107067. Online ahead of print.

Wu J, Xiong Y, Xia X, Orsini N, Qiu C, Kivipelto M, Rizzuto D*, Wang R*. (2022). Can dementia risk be reduced by following the American Heart Association's Life's Simple 7? A systematic review and dose-response meta-analysis. *Ageing Research Reviews*. Available online 9 November 2022, 101788.
<https://doi.org/10.1016/j.arr.2022.101788>

BOKKAPITEL (1)

Calderón-Larrañaga, A., van den Akker, M. (2022). Multimorbidität, Komorbidität, Polypharmazie und verwandte Konzepte. In: van den Akker, M., Christiane, M. (Eds) *Praxishandbuch Multimorbidität*. München: Elsevier GmbH. ISBN 9783437236853.

ÖVERSIKTSARTIKLAR OCH METAANALYSER (2)

Javeed, Ashir, et al. (2022). Machine learning-based automated diagnostic systems developed for heart failure prediction using different types of data modalities: a systematic review and future directions. *Computational and Mathematical Methods in Medicine*, Feb 3;2022:9288452 <https://doi.org/10.1155/2022/9288452>

Picca A, Coelho-Junior HJ, Calvani R, Marzetti E, Vetrano DL. (2022). Biomarkers shared by frailty and sarcopenia in older adults: A systematic review and meta-analysis. *Ageing Research Reviews*, January;73:101530.
<https://doi.org/10.1016/j.arr.2021.101530>

DOKTORSAVHANDLINGAR (3)

Saadeh, Marguerita. (2022). Enjoying life and living healthier: impact of behavioral and psychosocial factors on physical function in old age. Karolinska Institutet, 22 September.

Naseer, Mahwish (2022). Why do older adults seek emergency care? The impact of contextual factors, care, health, and social relations. Karolinska Institutet, 14 October.

Guo, Jie (2022). Unraveling the relationship between body mass index and cardiometabolic disease, dementia, and survival in old age. Karolinska Institutet, 10 November.

Till styrelsen i Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum
Organisationsnummer 802012-0948

Till fullmäktige i Stockholms stad för kännedom
Till fullmäktige i Region Stockholm för kännedom

Revisionsberättelse för Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum år 2022

Jag, av fullmäktige i Stockholms stad utsedd kommunal revisor har, utifrån den auktoriserade revisorns granskning, bedömt stiftelsens räkenskaper, årsredovisning och styrelsens förvaltning för år 2022.

Jag har granskat hur verksamheten förhåller sig till lag och stadgar, om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt god revisionsledning i kommunal verksamhet, med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning.

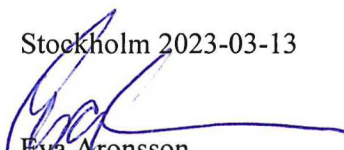
I granskningen av stiftelsens räkenskaper och årsredovisning har jag förlitat mig på den auktoriserade revisorns granskning och bedömning.

Jag bedömer sammantaget att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrums stadgar, att verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Årets granskning har visat att stiftelsen behöver utveckla arbetet med kontinuitetsplanering. Jag bedömer dock att den interna kontrollen sammantaget har varit tillräcklig.

Jag bedömer att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen.

Utifrån min granskning tillstyrker jag att styrelsens ledamöter beviljas ansvarsfrihet.

Stockholm 2023-03-13

Eva Aronsson

Till revisionsberättelsen hör bilagan:
Fördjupad granskning 2022 - kontinuitetsplanering